

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”MEN JAG KAN VÄL INTE VARA MED OCH ODLA..?”

En kvalitativ studie om vilka hinder det finns, och hur de kan förebyggas, för att odlingsintresserade ska delta i kollektivodling på Ekobacken i Växjö.

Amanda Johansson

Göteborgs Universitet | University of Gothenburg

Institutionen för Globala studier | School of Global Studies

Examensarbete för kandidatexamen i Globala studier | Bachelor Thesis in Global Studies

Vårterminen 2015

Handledare: Tom Böhler

ABSTRACT

Rapid urbanization is threatening a sustainable development of cities. At the same time, cities possess a great opportunity to come up with sustainable solutions. As an urban strategy for sustainable development, urban agriculture has become more popular. This could be because it seems to be sustainable out of the concepts three aspects, economically-, socially- and environmentally sustainable. However the aspect of social sustainability usually gains the least attention, just like in the context of urban agriculture. Therefore, the aim of this study is to find out if people are included in urban agriculture and able to enjoy the advantages that comes with it. A qualitative case study, including document analyzes, interviews and observations, has been made to identify what kind of hindrances there are for cultivating-interested residents to join in urban agriculture and how the municipality of Växjö can improve their work to include more people. The collected material has been analyzed through the concepts of social sustainability and social equity to be able to identify hindrances and suggest improvements. The study concludes that urban agriculture is an important sustainable urban strategy but problematizes that it mainly is seen as an environmental one. The study also reveals that Växjö has to work with different forms of urban agriculture in different places around the city, since everybody has different preferences and abilities. More information about urban agriculture is needed both from the municipality but also from Odlarbacken since one major hindrance was prejudices and lack of knowledge.

Key words: Urban Agriculture, Växjö, social sustainability, social equity

FÖRFATTARENS TACK

Inledningsvis vill jag rikta mitt varmaste tack till alla som gjort denna studie möjlig. Ett innerligt tack till alla de respondenter som ställt upp och svarat på mina frågor och för det välbehövliga kaffet som det bjöds på i Ekobacken en ruskig aprildag. Jag vill även tacka Växjö kommun och er på planeringskontoret för tillhandahållen kontorsplats och givande möten. Speciellt tack till Emelie Svensson som hjälpt mig med att ta fram information, förmedlat kontakter och gett värdefulla råd. Slutligen vill jag rikta ett stort tack till min handledare Tom Böhler, tack för att du väglett mig genom detta arbete.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Kapitel 1: Introduktion	5
1.1 Inledning.....	5
1.2 Syfte.....	6
1.3 Frågeställningar	6
1.4 Avgränsningar	6
1.5 Tidigare forskning	7
Kapitel 2: Beskrivning av fallet	9
2.1 Stadsodling	9
2.2 Kollektivodling i Växjö, Ekobacken	10
Kapitel 3: Teoretiskt ramverk	12
3.1 Urbanisering	12
3.2 Hållbar Utveckling	13
3.3 Hållbar utveckling och stadsodling	13
3.4 Social Hållbarhet	15
3.4.1 Deltagande.....	15
3.4.2 Medvetenhet om hållbar utveckling.....	16
3.4.3 Samhörighet och socialt kapital	16
3.5 Social rättvisa	17
Kapitel 4: Metod	19
4.1 Metodologi.....	19
4.2 Empiriska metoder.....	19
4.2.1 Textanalys	19
4.2.2 Observation	20
4.2.3 Intervju	21
4.3 Analysmetod.....	23
4.4 Urval	24
4.5 Etiska överväganden.....	25
Kapitel 5: Resultat	26
5.1 Stadsodling i Växjö	26
5.2 Kollektivodling på Ekobacken	28
Kapitel 6: Analys och Diskussion	37
6.1 Växjös arbete med stadsodling och social hållbarhet	37
6.2 Stadsodling och deltagande	38
6.3 Hur stadsodling skapar medvetenhet om hållbar utveckling.....	40
6.4 Social samhörighet på Ekobacken	41
6.5 Rättvisa – kan alla som vill vara med och odla?	42
6.5.1 Är stadodling i Växjö tillgänglig?.....	43
6.5.2 Information och inkludering.....	43
6.5.3 Tolerans för fel, ansträngning och kostnad	44
Kapitel 7: Sammanfattande slutsatser och vidare forskning	46
Referenser	48
Bilaga 1. Intervjuguide	50

KAPITEL 1: INTRODUKTION

Detta kapitel inleds med en kortare bakgrundsbeskrivning som introducerar studiens ämne, därefter presenteras studiens problemformulering, dess syfte och frågeställningar samt avgränsningar. Denna del avslutas med en diskussion om tidigare forskning kring studiens ämne.

1.1 Inledning

Att flytta in till staden har blivit allt mer populärt, världen över. Idag attraherar staden människor genom bland annat bättre möjlighet till utbildning och arbete, högre lön och ökad välfärd. En kraftig urban migration har lett till att över hälften av jordens befolkning idag bor i städer (Campbell, MacKinnon & Stevens, 2010). Samtidigt som urbaniseringen har skapat en hel del problem, många av dem relaterade till hållbar utveckling, ses städer idag som navet för hållbarhetsarbete (UN-habitat, 2013).

Som en hållbar stadsutvecklingsstrategi har stadsodling getts allt större utrymme både inom den internationella utvecklingsdebatten men är också på agendan på nationell nivå (FAO, 2007). I Sverige har stadsodling blivit ett allt vanligare fenomen också inom kommunalt arbete (Växjö kommun, 2013). Enligt Food and Agricultural Organization of the United Nations (FAO) (2007) var redan för 20 år sedan, över 800 millioner av världens stadsbor inblandade i urban odling på något sätt. Globalt sett sågs matsäkerhet som, och är fortfarande, den viktigaste anledningen till stadsodling. Idag har stadsodling kommit att bli en vedertagen stadsutvecklingsstrategi. I områden där det primära behovet inte längre väger tyngst kan fenomenets framfart istället relateras till att stadsodling ses som positivt ur de tre hållbarhetsperspektiven, ekonomisk-, ekologisk- och social hållbarhet. Stadsodling skapar bland annat arbetsmöjligheter, förbättrar luftkvalitén samt får människor att känna närhet till naturen och tillhörighet med varandra (FAO, 2007). Frågan är om alla får ta del av dessa hållbara fördelar och vilka hinder som kan förebyggas så att fler deltar och hållbar utveckling ytterligare sprids.

För att besvara denna fråga kommer en kvalitativ fallstudie att göras med fokus på Växjö kommun och deras arbete med stadsodling ur ett socialt hållbart perspektiv. I Växjö finns det på kommunal mark flera stadsodlingar med olika syften, men än så länge bara en kollektivodling dit alla är välkomna att odla, Ekobacken. Stadens slogan är ”Växjö, Europas grönaste stad”. Växjö kommun (2015a) har drivit ett aktivt miljöarbete sedan 70-talet. Eftersom den sociala aspekten av hållbar utveckling inte uppmärksammas i stadens

profilering är det intressant att på ett konkret fall studera hur den gröna kommunen arbetar med aspekten samt integreringen av de tre hållbarhetsaspekterna. Integration av den sociala aspekten skulle enligt Murphy (2012) leda till mer effektivt hållbarhetsarbete om hänsyn tas till olika gruppers möjligheter, deras åsikter och om invånarna får vara delaktiga och påverka besluten.

I Växjö finns det på kommunal mark flera stadsodlingar med olika syften, men än så länge bara en kollektivodling dit alla är välkomna att odla, på Ekobacken. För att få en uppfattning om hur stadsodling kan bli mer inkluderande är Ekobacken som öppen odlingsplats mest lämplig för intervjuer och observationer. De hinder som begränsar intresserade invånares vilja att delta kommer att uppmärksammas och kan ligga till grund för förbättringsarbete.

1.2 Syfte

I ljuset av städernas viktiga roll i det globala hållbara utvecklingsarbetet är syftet med denna studie att undersöka arbetet med hållbar utveckling på lokal nivå för att se vilka möjligheter som finns för att förbättra arbetet så att fler kan ta del av utvecklingen. Med stadsodling i Växjö som exempel, kommer vikten av att på lokal nivå inkludera den sociala hållbarhetsaspekten i arbetet med hållbar stadsutveckling att belysas.

1.3 Frågeställningar

För att kunna operationalisera studiens syfte har följande frågeställningar konstruerats:

- *Vilka hinder finns det för intresserade invånare att delta i stadsodling?*
- *Hur kan Växjö kommun förändra sitt arbete med stadsodling för att bättre inkludera intresserade?*
- *Vilka fördelar och nackdelar finns det med ökat deltagande i stadsodling sett ur ett socialt hållbart perspektiv?*

1.4 Avgränsningar

Avgränsningar har gjorts för att på ett mer ingående sätt kunna svara på frågeställningarna inom tidsramen för ett examensarbete på kandidatnivå. Fallstudien har en geografisk avgränsning till Växjö. Detta då stadsodling bör studeras utifrån dess kontext samtidigt som städer förespråkas som nav i hållbarhetsarbete (Pearson, Pearson & Pearson, 2010). Växjö driver ett aktivt miljöarbete med stadsodling som en av strategierna i sitt Grönstrukturprogram (Växjö kommun, 2013). Även om studiens empiriska material hämtats från en specifik stad är

förhoppningen att slutsatserna kan fungera som utgångspunkt för ett socialt hållbart och inkluderade stadsodlingsarbete även i andra städer.

Stadsodlingsformen som har undersökts har avgränsats till kollektivodling eftersom det är den odlingsformen som alla invånarna har möjlighet att delta i. I Växjö finns det en kollektivodling, på Ekobacken. För att få en uppfattning om hur stadsodling kan bli mer inkluderande är Ekobacken som öppen odlingsplats mest lämplig för intervjuer och observationer.

Fallstudien har skrivits inom diskursen för hållbar utveckling men har främst utgått ifrån den sociala aspekten. Även om de sociala fördelarna är de viktigaste med stadsodling i Sverige menar Pearson et al. (2010) att det behövs mer forskning inom området. Den sociala aspekten syns inte lika tydligt i Växjös hållbarhetsarbete som den miljömässiga. Valet av avgränsning motiveras ytterligare då Murphy (2012) menar att den aspekten generellt sett fått minst utrymme i arbetet med hållbar utveckling, något som måste förändras för att en hållbar utveckling ska uppnås.

Social hållbarhet är ett brett begrepp och för att undersöka vilka hinder det finns för stadsodlingsintresserade invånare att delta är rättviseaspekten mest relevant och får mycket utrymme. Rättvisa har valts för att det är ett nyckelkoncept i diskursen kring social hållbarhet (Murphy, 2012) och att alla borde ha lika rätt till att ta del av samhälls utveckling fungerar som normativ utgångspunkt för studien.

1.5 Tidigare forskning

I en global kontext är problematiken kring matsäkerhet och fattigdom den viktigaste relaterat till stadsodling. Sedan tidigt 1990-tal har International Development Research Centre därför stöttat forskning och utvärdering inom stadsodlingsområdet, vilken mest fokuserat på hur policys har implementerats och huruvida det lett till ekonomisk utveckling (Mougeot, 2005).

Vidare finns det inget övergripande ramverk eller typiskt angreppssätt när det gäller forskning kring stadsodling. FAO (2007) menar att detta beror på att stadsodling är ett relativt nytt forskningsområde och att syftena med tidigare forskning varit spridda. Att stadsodlingsformerna är så olika och att aktiviteten är kontextberoende gör det därför svårt att hitta liknande fall.

Forskning gjord på stadsodling, i en kontext där huvudsyftet inte är av ekonomiska intressen, är spretig och handlar i huvudsak om stadsodlings positiva effekter som en hållbar

stadsutvecklingsstrategi. Enligt Pearson et al. (2010) finns det minst forskning om stadsodlings sociala effekter och ett behov av mer forskning inom ämnet. Firth, Maye och Pearson (2011) och Kingsley och Townsend (2006) har gjort studier rörande den sociala aspekten och konstaterar att stadsodling stärker det sociala kapitalet, får människor att känna tillhörighet och banar väg för annat samhälleligt deltagande. Utifrån genomgången forskning om stadsodling ur ett socialt perspektiv menar jag att det ofta saknas ett kritiskt och ifrågasättande perspektiv. Exempelvis problematiserar varken Firth et al. (2011) eller Kingsley den sociala aspekten utan konstaterar bara att det är positivt. Ett undantag är dock Bendt, Barthel och Colding (2012), vilka skriver om stadsodling ur ett socialt perspektiv om lärande. De menar att människor genom att delta i kollektivodling lär sig om de lokala socioekologiska förutsättningarna¹. De kritiserar homogeniteten i framförallt det sociala utbytet och efterfrågar en större diversitet bland deltagarna. Att fler deltar inom stadsodling är eftersträvansvärt för ett mer hållbart samhälle och Bendt et al. (2012) menar att det behövs vidare forskning om hur stadsodling kan bli mer inkluderande. Denna studie har därför som ambition att tillföra forskningen inom stadsodlingsdiskursen, ett uppmärksammande av uppfattade hinder för intresserade invånare att delta i stadodling.

Tillgång till stadsodling, och stadsodling sett ur ett rättviseperspektiv, har inte fått mycket uppmärksamhet i genomgången litteratur. För att teoretiskt sett utveckla en förståelse för hur rättvisa påverkar arbetet med hållbar utveckling menar Murphy (2012) att det behövs fler empiriska exempel på hur de samverkar. Enligt Cuthill (2010) finns det ett stort behov av detta, att utveckla en större förståelse för rättviseaspekten i konkreta policys och aktiviteter som syftar till hållbar utveckling. Påståendet grundas i hans omfattande litteraturstudie om social hållbarhet där han menar att det är uppenbart att dagens metoder för utveckling inte gynnar alla på ett rättvist sätt. Detta kan motverka samhörighet som i sin tur försvårar det samhälleliga arbetet mot en hållbar utveckling. Studien syftar därför, även till att bidra med att belysa, samt ge en större förståelse för, rättviseaspekten i Växjö kommuns arbete med stadsodling.

---

¹ Ekologiska och sociala värden i ett område hänger ihop och samspelar (Bendt et al., 2012).

KAPITEL 2: BESKRIVNING AV FALLET

I detta kapitel presenteras först stadsodling som ett globalt fenomen för att sedan ge en introduktion till Växjö kommuns arbete med stadsodling och kollektivodlingen på Ekobacken.

2.1 Stadsodling

Stadsodling kan definieras som odling och uppfödning av djur i staden eller i stadens ytterområden (FAO, 2007). Relaterade aktiviteter så som försäljning och leverans av produkterna kan också inkluderas i definitionen (FAO, 2007). Uppfödning av djur i staden kommer inte att diskuteras vidare i detta arbete. Stadsodling har länge varit ett vanligt inslag i projekt för att utrota hunger och fattigdom, runt om i världen (FAO, 2007). I en global kontext är problematiken kring matsäkerhet den viktigaste relaterat till stadsodling. I områden där de fattiga stadsborna inte har tillgång till odlingsmarker på landsbygden utgör stadsodling, informellt sett, ofta en viktig källa till mat och inkomst (Mougeot, 2005). I utvecklade länder, generellt sett, fokuseras mer på ökad social hållbarhet, eftersom det kan få människor att känna mening, gemenskap och tillhörighet (Pearson et al., 2010).

Bendt et al. (2012) menar att stadsodlingsformerna skiljer sig beroende på typ av odling, storlek, organisation, ekonomiskt syfte och den lokala kontexten där odlingen bedrivs. Odling i staden är oftare av mindre skala än när odling tar plats i stadens ytterkanter (FAO, 2007). Ett vanligt indelande karaktärsdrag av stadsodling är huruvida den är privat eller offentlig ägd. Privat odling sker till exempel på egen mark, hyrd mark eller på balkongen. Att odla i koloniträdgårdar kan ses som en av de vanligaste formerna av privat stadsodling i Sverige. Privatpersoner är med i en förening där de hyr en egen kolonilott som de odlar på (Mougeot, 2005). Det finns även ett brett spektra av offentlig odling i både formell och informell regi. Andersson, Barthel, Borgström, Colding, Elmqvist, Folke och Gren (2014) menar att grön infrastruktur i offentlig regi är eftersträfvansvärt för att på ett strukturerat sätt planera efter stadens socioekologiska behov. I offentlig, formell, regi finns till exempel kollektivodling, odling på skolträdgårdar och odling som metod för att sysselsätta människor utanför arbetsmarknaden. Ett exempel på informell, offentlig odling är gerillaodling, vilket innebär att privatpersoner tar egna initiativ till att odla på gröna platser i staden. Firth et al. (2011) delar vidare in stadsodling i kategorierna plats-baserad och intresse-baserad odling. Den förstnämnda är mer territoriellt avgränsad till lokalsamhället, ett exempel på detta är odlingar i bostadsföreningar. Vid en intresse-baserad odling är det odlingsintresset om står i centrum och förenar gruppen (Firth et al., 2011).

2.2 Kollektivodling i Växjö, Ekobacken

Växjö kommun, med centralorten Växjö, ligger mitt i Småland och hade år 2014 cirka 87 000 invånare (Växjö kommun, 2014a). Växjö kommun har drivit ett aktivt miljöarbete sedan 70-talet. Deras varumärke är ”Växjö, Europas grönaste stad”. Det uppkom när BBC år 2007 fick svaret Växjö, när de frågade den internationella organisationen för kommuner som arbetar med hållbarhet, International Council for Local Environmental Initiatives (ICLEI), vart de skulle göra ett radioreportage från Europas grönaste stad. Varumärket står för ”en strävan för en hållbar och miljömedveten stad i framkant” och ett kontinuerligt arbete pågår för att göra Växjö allt grönare (Växjö kommun, 2015a).

En av strategierna för att göra Växjö grönare är stadsodling. I Växjö kommuns Grönstrukturprogram (2013) står det att odling i staden bidrar till en mer upplevelserik stad samtidigt som det ger mervärden i form av gemenskap, närodlade livsmedel samt kunskap om människans förhållande till naturen. Mark möjlig för att odla bör värderas högt och initiativ till odling är positivt och ska om möjligt tillgodoseas och stöttas (Växjö kommun, 2013). På Växjö kommuns (2015b) hemsida står det om fem stycken kolonilottsområden där privatpersoner kan hyra en lott för att odla. I Växjö finns det även kommersiell odling skött av lokala restauranger, vilket visar på att det finns en stor efterfrågan att få närproducerade och ekologiska livsmedel serverat (Växjö kommun, 2013). Förvaltningen Arbete och välfärd i Växjö kommun har även startat stadsodlingar med syfte att rehabilitera och arbetsträna människor långt ifrån arbetsmarknaden. Då syftet med denna studie är att studera hur Växjö kommun arbetar med stadsodling och vilka hinder det finns för människor att ta del av stadsodling som öppen aktivitet, kommer offentlig stadsodling att studeras. Stadsodling i Växjö är ett nytt arbetsområde och för tillfället finns det bara en odlingsplats där allmänheten fritt kan delta, på Ekobacken i Växjö. Kollektivodling (*public access community garden*) är det begrepp som bäst beskriver den form av odling som sker där (Bendt et al. 2012). Kollektivodling är en form av tillsammansodling, något som kan ske i olika skepnader, men som innebär att odla tillsammans. Kollektivodling utmärker sig då det sker på offentligt ägd mark (Bendt et al., 2012).

Markingenjör Emelie Svensson arbetar på Växjö kommun och sa vid intervju att Ekobacken startade 2010 med kommunens vision om att skapa nya gröna arbetsmöjligheter. Det är en 1,1 hektar stor odlingsyta mitt i centrala Växjö, rödmarkerad på bild 1. Växjö kommun

Bild 1. Översiktskarta över Ekobacken i Växjö
Foto: Växjö kommun (2013)

äger marken för Ekobacken, som förvaltas av två

intressegrupper, Macken och föreningen Odlarbacken. Svensson menar att verksamheterna på Ekobacken ses som navet för utveckling av Växjös fler stadsodlingsprojekt då de är duktiga på att inspirera andra och har stor kunskap om odling och olika odlingstekniker. Macken är ett socialt företag och har anställda som odlar på största delen av backen med syfte att inspirera och göra staden vackrare. De odlar för försäljning men anordnar också självplock av blommor, föreläsningkvällar och utomhusluncher. På cirka 1500 kvadratmeter av backen finns idag, föreningen Odlarbacken som utmärker sig som en kollektivodling då karaktärsdrag stämmer överens med sättet Bendt et al. (2012) beskriver fenomenet. En kollektivodling är inte lika organiserad som till exempel en koloniträdgård är, deltagarna medverkar fritt, när det passar dem och de behöver inte binda upp sig långvarigt (Bendt et al., 2012). En kollektivodling ska vara öppen för alla vid alla tillfällen och det finns inga formella hinder så som kontrakt, licens eller kösystem (Bendt et al., 2012). En kollektivodling sköts ofta om av intressegrupper, på upplåten mark av kommunen, vilket också är fallet med föreningen Odlarbacken i Växjö.

KAPITEL 3: TEORETISKT RAMVERK

I detta kapitel presenteras det teoretiska ramverk som stödjer studien och grundar materialinsamling och analys. Begreppet urbanisering ger en bakgrund till vikten av kommuners arbete med hållbar utveckling. Därefter presenteras teorier om hållbar utveckling som riktas in på social hållbarhet och slutligen landar i studiens fokus på rättvisa.

3.1 Urbanisering

Urbanisering definieras som ökat stadsboende och är ett viktigt begrepp inom globala studier och hållbar utveckling. Enligt Campbell et al. (2010) startade urbaniseringstrenden i och med jordbruksrevolutionen då förändringar inom jordbruket ledde till större avkastning och möjligheten för människor bosatta i staden att köpa överskottet av mat. Att relationen mellan jordbruk och urbanisering sett så olika ut men alltid varit viktig, gör stadsodling till ett spännande fenomen att undersöka. Relationen mellan stad och landsbygd ses som nödvändig i också Växjös Grönstrukturprogram (2013).

I dagsläget fortsätter staden att attrahera människor genom möjlighet till utbildning och arbete, bättre lön och ökad välfärd vilket lett till kraftig urban migration och att över hälften av jordens befolkning idag bor i städer (Campbell et al., 2010). Enligt UN-habitat (2013), bidrar den explosionsartade urbaniseringen och städernas expanderings till omfattande utmaningar så som utbredd arbetslöshet, utanförskap, klimatförändringar och miljömässig degradering. Samtidigt menar de att städer borde ses som en nyckelfaktor för att nå hållbar utveckling på global nivå. Detta då städer har stor ekonomisk potential samtidigt som nödvändig kunskap finns centrerad och ofta organiserad. För att skapa framtidens hållbara städer menar FAO (2007) att stadsodling är en betydande och nödvändig del av arbetet. Samtidigt är kommunens arbete avgörande för att stadsodling ska vara långsiktiga projekt (Mason & Knowd, 2010). Stadsodling kan ses som ett verktyg för att arbeta med problem relaterat till urbanisering ur alla hållbarhetsaspekterna (FAO, 2007). Stadsodling kan till exempel ses som skapande av möjlighet till socialt nätverkande i städerna (Kingsley & Townsend, 2006). Detta är viktigt då urbaniseringen också bidragit till individualisering och distansering från människor. Social isolering och minskad social samhörighet får i sin tur ofta få skulden för många av modern tids hälsoproblem (Kingsley & Townsend, 2006).

Nästa exempel på stadsodling som en nödvändig del av framtidens hållbara städer hämtas i relation till urbaniseringen som skett i Sverige. Städernas expansion och förtätning kräver mark och många natur- och grönområden går förlorade, så också den biologiska mångfalden.

Andersson et al. (2014) problematiserar faktumet att urbanisering leder till distansering från naturen. I och med minskat intresse menar de att detta leder till bland annat obetänksamt handlande men att det på lång sikt kan innebära minskade anslag för naturvård. Även Bendt et al. (2012) ifrågasätter vad som skulle hända om morgondagens stadsbor inte känner någon koppling till naturen. Stadsodling kan ses som en konkret åtgärd för att bevara den biologiska mångfalden och motarbeta problematiken med distansering från naturen.

3.2 Hållbar utveckling

Flera forskare har fastställt att det finns en stark koppling mellan stadsodling och hållbar utveckling (Pearson et al., 2010; Firth et al., 2011; Mougeot, 2005). Att hållbar utveckling är eftersträvansvärt kommer att fungera som en normativ utgångspunkt för denna uppsats. Teorin om hållbar utveckling fick sitt genomslag i och med Brundtlandsrapporten som utkom år 1987. Där definierades hållbar utveckling som "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov" (Elliot, 2013 s.8). Begreppet inkluderar ekonomiska, sociala och ekologiska aspekter, och tack vare genombrottet fick den miljömässiga aspekten för första gången ta plats i utvecklingsdiskursen (Elliot, 2013). På efterföljande hållbarhetskonferens i Rio år 1992 fastslogs begreppet, hållbar utveckling, som ett övergripande mål för samhällsutveckling både lokalt och globalt (Elliot, 2013). Begreppet hållbar utveckling har fått mycket kritik, bland annat för dess vaghet. Denna definition har ändå fått stor spridning och är, trots kritik och debatt, fortfarande den mest förekommande. Hållbar utveckling och dess tre aspekter fungerar som ett ramverk som ligger till grund för hållbarhetsstrategier på olika nivåer i samhället, allt från FN och EU till Växjö (Elliot, 2013; Växjö, 2014b). Integrationen av de olika aspekterna är viktig för att hållbar utveckling ska kunna realiseras (Elliot, 2013; Murphy, 2012). Att den sociala aspekten med nyckelord som deltagande och rättvisa uppmärksammas i ett integrerat hållbarhetsarbete skapar lättare acceptans för arbetet hos invånarna och resultatet tenderar då att bli mer effektivt och långsiktigt (Murphy, 2012).

3.3 Hållbar utveckling och stadsodling

Som hållbar stadsutvecklingsstrategi har stadsodling som sagt kommit att bli ett allt vanligare inslag runt om i världen (Pearson et al., 2010). Detta skulle enligt Pearson et al. (2010) kunna bero på att stadsodling bidrar till och integrerar de tre aspekterna av hållbar utveckling.

Den **ekonomiska aspekten** av stadsodling kan kopplas till matsäkerhet och arbetsmöjligheterna som stadsodling bidrar med (Mougeot, 2005). Aspekten innefattar vinster

men även kostnader, vilket är en viktig del vid bildandet av stadsodlingar. Inkomst genereras i och med småskalig försäljning av odlade grödor, att utgifter på mat besparas, men också i och med att storskalig stadsodling ofta skapar jobbtillfällen. För att i större utsträckning uppnå det första millenniemålet om att minska hunger och fattigdom är det ett effektivt sätt att uppmärksamma och stödja de fattigas egna strategier för försörjning (Mougeot, 2005).

Den **ekologiska aspekten** innefattar både miljömässig påverkan på det lokala närområdet men även globalt. Stadsodling kan ses som positivt utifrån båda dessa aspekter. På en global nivå innebär närodlad minskade transporter och därmed minskade koldioxidutsläpp. På den lokala nivån, i staden är grön infrastruktur nödvändigt för bland annat förbättrad luftkvalitet och bevarandet av biologisk mångfald och viktiga ekosystemtjänster (Andersson et al., 2014). Stadsodling kan vara en viktig spridningskorridor för bland annat pollinerande insekter (Firth et al., 2011). För insekterna kan grönområdena i staden även fungera som en viktig överlevnadsplats då den omgivande landsbygdens jordbruk blir mindre attraktivt för dem på grund av till exempel ökad kemikalieanvändning (Andersson et al., 2014). Andersson et al. (2014) menar att urbana ekosystemtjänster växer fram ur stadens socio-ekologiska förutsättningar, varför en kunnig och engagerad förvaltning som arbetar med miljöfrågor på ett integrerat sätt krävs.

Stadsodling kan också leda till **social hållbarhet**. I stadsodlingslitteraturen framstår de sociala effekterna av att delta i stadsodling som de mest värdefulla i västvärlden. Detta då gemensamt odlade ökar människors sociala kapital, får människor att må bra och känna tillhörighet och gemenskap. Att odla tillsammans skapar samhörighet vilket kan bidra till minskad marginalisering i samhället (Firth et al., 2011). Närheten till miljön ses som en rekreativ möjlighet och stadsodling fungerar även som en utbildningsmetod för att förstå vikten av att värna om miljön (Pearson et al., 2010).

Att hållbarhet aspekterna integreras ses som en nyckelfaktor till att hållbar utveckling realiserar (Murphy, 2012). Stadsodling som fenomen är ett tydligt exempel på hur detta kan ske och på hur aspekterna hänger ihop. Att initiera fler odlingar och att få fler att delta kan både för individen och staden resultera i alla de ovan beskrivna positiva fördelarna. Samtidigt är många av de ovan beskrivna fördelarna positiva relaterat till fler än en aspekt. Minskade transporter är till exempel också ekonomiskt hållbart. Stadsodling som en utbildningsmetod integrerar alla aspekterna då människor kan komma att förändra sina vanor till att bli mer hållbara.

3.4 Social hållbarhet

Inom stadsodlingsdiskursen efterfrågar Pearson et al. (2010) mer forskning på de sociala aspekterna inom ämnet vilket bland annat ligger till grund för denna studies fokus. Trots att en hållbar utveckling ska syfta till att skapa balans mellan de tre pelarna ses den sociala aspekten som otydlig och får generellt sett minst utrymme (Murphy, 2012; Dempsey, Bramley, Power, Brown, 2011). Efter en omfattande genomgång av litteratur och centrala internationella dokument inom ämnet syftar Murphy (2012) till att skapa ett ramverk för social hållbarhet, vilket han menar krävs för en nödvändig balanserad integrering av hållbarhetsbegreppen. Murphy (2012) menar att begreppen *deltagande (participation)*, *medvetenhet om hållbar utveckling (public awareness)*, *social samhörighet (social cohesion)* och *social rättvisa (equity)* definierar social hållbarhet och möjliggör integreringen av aspekten till de andra. Dessa begrepp kommer därför att ligga till grund vid analyserandet av hur stadsodling uppfattas som socialt hållbart av respondenterna samt vid observation och dokumentanalys. Begreppet social rättvisa tar större plats i denna uppsats då syftet är att se hur fler kan ta del av, inkluderas i, hållbarhetsarbete.

3.4.1 Deltagande

Målet med deltagande i de flesta policy-dokument är att så många olika samhällsgrupper som möjligt ska delta i beslutsprocessen (Murphy, 2012). Deltagarnas lokala kunskapsperspektiv bör värdesättas och i kombination med expertkunskap i frågan, kan integrerade hållbara beslut fattas (Cookes & Khotari, 2001). Mycket forskning om politiskt deltagande relaterat till hållbar utveckling har gjorts (Murphy, 2012). Firth et al., (2011) konkluderar att kollektiva odlingar stärker relationen mellan invånarna och myndigheten. För att stadsodling ska vara hållbart är deltagande rörande beslutsfattande en viktig aspekt att ha i åtanke. Men deltagande kan även kopplas till att delta i samhällseliga aktiviteter (Vavik & Keitsch, 2010) Att delta i samhällseliga aktiviteter kan leda till stärkt självförtroende hos deltagarna om de känner meningsfullhet i att delta. En diversifiering av deltagarna stärker framförallt den sociala hållbarheten om alla deltar på lika villkor (Vavik & Keitsch, 2010; Arnstein, 1969). Vid deltagande skapas maktrelationer mellan, och bland, de som bestämmer och de som deltar. Arnstein (1969) skriver om hur maktrelationen kan variera och hindra hållbar utveckling om den är för ojämn. Ifall missnöje skapas, i och med orättvis maktfördelning, kan gemenskapen minska samtidigt som engagemanget för hållbar utveckling försvagas (Cookes & Khotari, 2001).

3.4.2 Medvetenhet om hållbar utveckling

Medvetenhet om hållbar utveckling är den sociala aspekt som tydligast är kopplad till hur hållbarhetsbegreppen integrerar. Att öka medvetenheten om hållbar utveckling förespråkas i ett antal FN-dokument. Initiativ som till exempel uppmärksammande kampanjer eller ekomärkningar föreslås för att människors ska förändra sitt beteende till det mer hållbara (Murphy, 2012). Murphy (2012) skriver också om ESD, lärande för hållbar utveckling. Även om ESD främst hör hemma i skolan kan det även kopplas till stadsodling. Syftet med stadsodling i Växjö är delvis pedagogiskt då det kan ses som ett sätt att få människor, både genom att delta men också genom att inspireras av miljön och köpa grödor, att lära sig om hållbarhet. Arbuthnott (2009) problematiserar dock antagandet om att kunskap leder till handling och menar att det är komplext. Hon menar att förändrat beteende kan härledas till tre övergripande faktorer; *mänskliga egenskaper*, attityder gentemot, och hur individen uppfattar, kunskapen, *kontextuella faktorer* så som fysiska och sociala barriärer och stöd samt *intentionens natur* som handlar om att vanor förändrar beteenden långsiktigt (Arbuthnott, 2009).

3.4.3 Samhörighet och socialt kapital

Ett samhälle med stark samhörighet är eftersträvat eftersom det kan föra med sig många positiva samhällseliga effekter så som ökad trygghet, mindre konflikter, stärkt nätverkande, ökad tolerans och sammanfattningsvis, ökat välmående hos befolkningen (Murphy, 2012; Cuthill, 2010). Möjlighet till samhörighet menar Firth et al. (2011) är en del i förklaringen av det på senare år ökade intresset för stadsodling, både bland invånarna men även på kommunal och på nationell nivå. Att skapa mötesplatser där människor kan umgås är därför viktigt, det är även ett av syftena med Växjös arbete med stadsodling (Växjö kommun, 2013).

Socialt kapital kan ses som en teoretisk startpunkt för teorier om social hållbarhet då teoretiker som Bourdieu, Durkheim och Marx tidigt la grunden till begreppet (Cuthill, 2010; Portes, 1998). De har alla påtalat positiva konsekvenser för individen vid deltagande. Begreppets definition är vida debatterat och konstruerat för att beskriva nätverkande på en eller flera olika samhällsnivåer. I detta arbete kommer socialt kapital att sträcka sig till samhörighet och nätverkande bland odlare och med kommunen. Socialt kapital behöver dock inte enbart vara positivt, det kan även fungera som exkluderande för utomstående (Dempsey et al., 2011). Exempelvis kan det kännas obekvämt att börja på ett nytt jobb eller i en ny klass eftersom man inte är en i gänget än. Det är därför viktigt att förespråka solidaritet och integration (Dempsey et al., 2011).

3.5 Social rättvisa

Artikeln som Dempsey et al. (2011) har skrivit om social hållbarhet i en urban kontext, ligger bland annat till grund för Murphys (2012) ovan beskrivna ramverk. Dempsey et al. (2011) definierar istället social hållbarhet med sina huvudbegrepp; hållbart samhälle och social rättvisa. I deras kategori om hållbart samhälle ingår bland annat Murphys (2012) kategorier, deltagande och gemenskap men de ger rättviseperspektivet större utrymme. Även Vavik och Keitsch (2010) ifrågasätter att social hållbarhet ofta ser på befolkningen ur ett makro-perspektiv och menar att den måste bli mer människo-centrerad för att vara rättvis. Den här fallstudien fokuserar därför på social hållbarhet i Växjö utifrån perspektivet social rättvisa.

Murphy (2012) menar att rättviseaspekten är starkt sammankopplad med hållbar utveckling och exemplifierar det här med att fattiga är mest utsatta för föroreningar och klimatförändringars konsekvenser. Han skriver även att åtgärder som till exempel miljöskatt slår hårdast mot dem med sämst socio-ekonomiska förutsättningar², trots att de generellt sätt bidrar minst till klimatförändringarna i och med mindre konsumtion och resor. Enligt FN:s klimatkonvention är rättvisa en central princip för att kunna möta de miljömässiga utmaningarna världen står inför (UN Habitat, 2013). Människor ska också ha lika möjlighet till att få ta del av denna samhällsliga utveckling (Murphy, 2012). Begreppet lika tillgång till hållbar utveckling tar allt större plats i hållbarhetsdebatten, vilket visar på vikten av aspekterna att integreras (Murphy, 2012).

År 1971 startade John Rawls den nutida diskussionen om rättvisa med publiceringen av sin bok *A Theory of Justice* (Collste, 2004). Där utformade Rawls differensprincipen som en grundläggande rättviseprincip, vilket bland annat innebär att grundläggande värden så som till exempel frihet och möjligheter ska fördelas lika om inte en olik fördelning gynnar den sämst ställda (Collste, 2004). Denna studie tar därför delvis sin utgångspunkt i material insamlat från de som vill, men ännu inte är med och stadsodlar. De kan i detta fall ses som de sämst ställda, de som ännu inte tar del av samhällsutvecklingen. Iris Marion Young (2007) var en av dem som kritiserade teorin och menade att Rawls fokuserar för mycket på distributiv rättvisa, om hur resurser och makt ska fördelas. Hon menar vidare att mer fokus måste vara på att samhället och de grundläggande strukturerna ska organiseras på så vis att människors förmågor och behov kan realiseras. Rawls utvecklade därefter sin teori och ansåg att för att möjliggöra att rättvisa ska uppnås, så är staten nödvändig för implementering av strukturer

---

² En beskrivande klassifikation som beskriver den hierarkiska strukturen i ett samhälle, baserat på individens position på arbetsmarknaden, vilken antas ha en avgörande betydelse för välfärdsfördelning och livschanser (SCB, u.å.).

och avtal (Collste, 2004). Därför kommer även information om hur kommunen arbetar med stadsodling att analyseras. Denna studie kommer även att se till distributiv rättvisa vilket syftar på lika tillgång till hållbar utveckling och stadsodling. Det är relevant då Murphy (2012) menar att när det handlar om rättvisa i styrande dokument, som i till exempel Växjö kommuns miljöprogram och budget, ofta syftar till distributiv rättvisa.

För att kunna operationalisera begreppet rättvisa kommer *tillgång till (accessibility)*, och *inkludering (inclusion)* vara viktiga begrepp. Dempsey et al. (2011) menar att begreppet rättvisa oftast mäts med huruvida invånare har tillgång till, i detta fall, att odla.

För att operationalisera begreppet inkludering på invånarens tillgång till stadsodling kommer Vavik och Keitsch (2010) text att användas, vilken Murphy (2012) delvis grundar sin litteraturstudie på. Vavik och Keitsch (2010) har sammanfattat socialt hållbara huvudprinciper från 'Rio Charter of Universal design for sustainable and inclusive development' framtaget på International Conference on Universal Design, år 2004. Syftet med sammanfattandet av principerna var att de ska kunna fungera som en metod för att skapa inkludering och social hållbarhet, varför det känns relevant att applicera dem för att se hur inkluderande kollektivodling i Växjö är. De socialt hållbara huvudprinciperna om hur fler ska ha tillgång till samhällliga aktiviteter är:

- Aktiviteten ska vara utformad så att den inte är till nackdel för, eller stigmatiserar, någon grupp.
- Aktiviteten ska vara flexibel inom dess ramar för att falla så många som möjligt i smaken.
- Aktiviteten ska vara lätt att förstå.
- Nödvändig information om aktiviteten ska vara effektivt kommunicerad.
- Aktiviteten ska tillåta att deltagarna gör fel med liten risk för skadliga konsekvenser.
- Det ska inte behövas mycket fysisk ansträngning för att delta.
- Tillgänglig infrastruktur behövs. Aktiviteten ska vara lätt att ta sig till, och lätt att använda.
- Att delta i aktiviteten ska kräva låg ekonomisk kostnad.

(Vavik & Keitsch, 2010 s. 300).

KAPITEL 4: METOD

Metodkapitlet inleds med att redogöra för studiens metodologiska avstamp för att sedan problematisera och motiverat valet av textanalys, intervju och observation som datainsamlingsmetoder. Även urvals- och analysmetod samt etiska riktlinjer presenteras och diskuteras.

4.1 Metodologi

Kvalitativ metod valdes för att kunna få en fördjupad förståelse av stadsodling relaterat till social hållbarhet (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wägnerud, 2012). Studien utgår ifrån ett hermeneutiskt perspektiv då den bygger på människors uppfattade mening av fenomenet stadsodling (Gilje & Grimen, 2009). Fallstudie inom hermeneutiken är en relevant forskningsmetod då det är sammanhanget som ger fenomenet en bestämd mening. Dubbel hermeneutik kan sägas förekomma i studien då empiriskt material i form av intervjuer om människors tolkning av verkligheten har tolkas utifrån forskarens bakgrund och förförståelse med hjälp av teorier och begrepp för sedan att översättas till ett samhällsvetenskapligt språk (Gilje & Grimen, 2007). Vidare har slutsatser dragits utifrån empiriskt material vilket även ger undersökningen en induktiv ansats (Esaiasson et al., 2012).

4.2 Empiriska metoder

4.2.1 Textanalys

Aktuella, offentliga rapporter och skrivelser från Växjö kommun har med hjälp av en kvalitativ textanalys granskats för att få kontextspecifik information om hur Växjö kommun arbetar med stadsodling och hållbar utveckling. *Miljöprogrammet*, *Grönstrukturprogrammet* och *Summering av utvärdering Ekobacken* är de dokument som har valts att granskas. Dessa dokument är relevanta eftersom de är centrala i kommunens arbete med stadsodling. Miljöprogrammet är ett styrande dokument innehållande de miljömål som Växjö kommun har satt upp för att arbeta striktare än gällande lagstiftning (Växjö kommun, 2014b). Grönstrukturprogrammet (2013) är till det visionära miljöprogrammet ett kompletterande, faktabaserat dokument och ett planeringsunderlag som beskriver vilka åtgärder som behöver genomföras för att målen ska uppnås. Utvärderingen av Ekobacken gjordes av Växjö kommun för att få en bild av hur odlingen fungerar och hur den kan utvecklas (Växjö kommun, 2014c). Information om stadsodling i Växjö har även hämtats från Växjö kommuns, och föreningen Odlarbackens hemsidor för att se hur de riktar sig till invånarna.

Enligt Esaiasson et al. (2012) finns det två typer av kvalitativa textanalyser. Syftet och frågeställningarna är det som avgör vilken analysform som passar studien. För denna fallstudie är en systematiserande textanalys med beskrivande karaktär mer relevant än en kritiskt granskande textanalys. Informationen om kommunens arbete med stadsodling och hur de arbetar med hållbar utveckling kommer inte att kritiskt granskas utan istället beskrivas för att ligga till grund för studien. Vidare är textanalys en klargörande metod, vilket Esaiasson et al. (2012) innebär att forskaren tillåts att lyfta fram det mest väsentliga innehållet i de aktuella texterna men möjliggör även tolkning av det som inte står nedskrivet.

I linje med fallstudiens syfte har materialet granskats för att få en förståelse för hur Växjö kommun arbetar med integrering av de tre hållbarhetsaspekterna. Detta genom att se till hur de definierar och skriver om hållbar utveckling samt att se till vilken av aspekterna som får mest utrymme i deras arbete med stadsodling. För att kunna svara på frågeställningarna har textanalysen möjliggjort att information om hur kommunen arbetar med stadsodling ur ett socialt hållbart perspektiv lyfts. Murphys (2012) sociala hållbarhetsbegrepp har använts vilket är relevant då han skriver att de kan fungera som ramverk för att undersöka hur organisationer ser på social hållbarhet och hur de integrerar aspekten i sitt hållbarhetsarbete. Detta material ligger framförallt till grund för studiens två sista frågeställningar: Hur kan Växjö kommun förändra sitt arbete med stadsodling för att bättre inkludera fler? samt Anses ökat deltagande i stadsodling vara eftersträvansvärt ur ett socialt hållbart perspektiv? Varför?

Materialet ligger även till grund för utformning av observationsmall och intervjufrågor. Dessa metoder blev därigenom mer kontextspecifika, informativa och givande för att också svara på fallstudiens första fråga – Vilka hinder det finns för intresserade invånare att delta i stadsodling?

4.2.2 Observation

Passiv, dold, observation har använts som metod för att få empirisk kunskap om hur stadsodling fungerar. Vid två längre tillfällen, en veckodag och en helgdag hölls observationerna på Ekobacken i Växjö, ett avgränsat område, innan intervjuerna med odlare hade inletts. Främsta syftet var att få en övergripande bild av stadsodling som fenomen för att vid intervjuerna ha en uppfattning om fenomenet och dess kontext. Det la senare grunden för en mer informativ intervju (Esaiasson et al., 2012). Observationen strukturerades upp efter syftet och studiens tre mer konkreta teman: Hinder för att stadsodla? Hur arbetar kommunen med stadsodling? och om/varför ökat deltagande i stadsodling är eftersträvansvärt? Alltså har

människor runt omkring, stadsodlingens fysiska sammanhang och de som odlar studerats. Vavik och Keitschs (2010) sammanfattning av Riodeklarationens socialt hållbara huvudprinciper om social inkludering låg som grund för observationen av hinder för intresserade att stadsodla. Observationen var mest relevant för att få information om det första temat, om lika tillgång och exkludering, då den informationen kan vara svår att återge (Esaiasson et al., 2012). Hur kommunen idag arbetar med stadsodling ur ett socialt hållbart perspektiv studerades utifrån både Vavik och Keitschs (2010) samt Murphys (2012) begreppsapparater. Observationen av hur kommunen arbetar med Ekobacken användes främst som källkritik då den jämfördes med vad representanten från Växjö kommun sagt, samt dokumenten som analyserats. När det gäller hur stadsodling är eftersträvansvärt ur ett socialt hållbart perspektiv har Murphys (2012) sociala begrepp *deltagande* och *gemenskap* också legat till grund för observationen. Det observerades på ett mer kvantitativt sätt genom att till exempel räkna deltagare och se till hur mycket och på vilket sätt de kommunicerade med varandra.

Ifall något som har observerats behövde förtydligas ställdes frågor om det vid intervjutillfällena. Sättet den observerade situationen tolkas på kan vara problematiskt enligt Esaiasson et al. (2012). En uppfattning om huruvida sättet situationen är tolkad på är legitimt, skapades genom att komplettera observationerna med intervjuer. Detta ökar enligt Esaiasson et al. (2012) undersökningens validitet.

Observation som metod syftade också till att användas för triangulering av det empiriska materialet hämtat från intervjuer (Esaiasson et al., 2012). Esaiasson et al. (2012) skriver att observation är ett bra komplement till intervju då strukturer och processer ska studeras, i detta fall försöka uppmärksamma hinder för intresserade att delta i stadsodling. De skriver förtydligande att de intervjuade kan vara så uppe i sin verklighet och utelämnat information vid intervju för att respondenterna inte ser den som märkvärdig (Esaiasson et al., 2012). Efter att tillstånd beviljats skedde observationerna utan de övriga observerades kännedom. Detta för att möjliggöra uppmärksammandet av karaktärsdrag som kan visa sig när människor och sociala grupper agerar (istället för att prata) i sitt naturliga sammanhang (Esaiasson et al., 2012).

4.2.3 Intervju

Tillsammans med dokumentanalys har den inledande intervjun med markingenjören Emelie Svensson, som jobbar på kommunledningsförvaltningen, fungerat som bakgrundsmaterial för

att förstå stadsodling utifrån dess kontext, i Växjö. Hon är en centralt placerad källa och syftet med intervjun på kommunen var att få fyllig och bred kunskap om hur de arbetar med stadsodling (Esaiasson et al., 2012).

Då denna studie syftar till att uppmärksamma invånarnas uppfattningar är intervjuer den mest relevanta metoden. En enkätundersökning hade gett större spridning men intervju som metod har valts för att få utförlig information och kunna vara öppen för oväntade svar (Esaiasson et al., 2012). För att få representativ kunskap om hur stadsodling kan bli mer socialt hållbart har människor, som är i närheten och verkar nyfikna på stadsodling men som ännu inte deltar, intervjuats. De nyfikna respondenterna uppmärksammades vid observationstillfället då de studerade odlingen en längre tid och svarade sedan ja på frågan om de var intresserade av att odla. Att intervju de som vill men ännu inte tar del av hållbara samhällsaktiviteter går i linje med studiens rättviseperspektiv. För att komplettera med empirisk och kontextspecifik information om hur stadsodling är socialt hållbart i Växjö har intervjuer även genomförts med aktiva odlare. Samtalsintervjuer är enligt Esaiasson et al. (2012) en bra metod att använda när man vill synliggöra och få förståelse för hur ett fenomen gestaltar sig och tolkas av omgivningen, i detta fall hinder för intresserade att stadsodla. Semistrukturerade intervjuer användes vid alla intervjuer. Det är en form av samtalsintervju som valdes för att det är en lämplig intervjuform när studien har ett relativt tydligt fokus från början då detta möjliggör centrering kring utvalda frågeställningar (Esaiasson et al., 2012). Strukturen på intervjun håller samtalet inom vissa ramar vilket möjliggör jämförelse, men att intervjuens fokus kan skifta lite borde inte ses som negativt då det kan leda till mer innehållsrika svar.

Semistrukturerade intervjuer låter respondenten svara på ett sätt som reflekterar dennes egna perspektiv och låter samtalet röra sig i andra riktningar beroende på vad som är relevant för intervjupersonen. Att använda semistrukturerade intervjuer öppnar på det sättet upp för möjligheten att den intervjuade skulle bidra med nya perspektiv på ämnet som annars inte hade framkommit i studien (Esaiasson et al., 2012).

Intervju-guidens teman utformades utefter studiens frågeställningar med hjälp av det teoretiska ramverket (Se bilaga 1).

- Hinder för att stadsodla
- Kommunen och dess arbete med stadsodling och hållbar utveckling
- Är det eftersträvansvärt att fler deltar i stadsodling?

Konstruktionen av frågorna i första temat byggdes precis som observationsmodellen på Vavik och Keitsch (2010) sammanfattade begrepp om inkludering för social hållbarhet. För att få information om på vilket sätt respondenterna får vara delaktiga i beslutsfattande rörande stadsodling grundades frågor om deras relation till kommunen dessa frågor i Murphys (2012) begrepp *deltagande*. Alla Murphys (2012) begrepp, *deltagande, medvetenhet om hållbar utveckling, samhörighet och socialt kapital*, la grunden för frågorna i det tredje temat. För att intervjun skulle börja på ett mer inledande och lättsamt sätt kom det tredje temat först i intervjuguiden. Då exkludering kan uppfattas som ett känsligt samtalsämne kändes det viktigt att respondenterna kände sig bekväma med situationen, varför detta tema behandlades sist.

Det är viktigt att vara medveten om intervjumetodens brister för att kunna förhålla sig till dem. McCracken (1988) skriver att forskarens egen roll påverkar intervjun i både val av frågor, genomförande och tolkning av svaren. Påverkansseffekt som intervjuare minskades genom grundläggande genomgång av tidigare forskning inom ämnet samt rannsaking av sin egen position som forskare (Esaiasson et al., 2012; McCracken, 1988). För att på ett sanningsenligt sätt kunna återge empirin hämtad från intervju har ljudinspelning genomförts i samband med intervjuerna, vilka sedan har transkriberats. Trots hjälpmedel som inspelning kommer subjektivitet inte helt att undgås, det därför är viktigt att vara medveten om studiens hermeneutiska prägel (Gilje & Grimen, 2007).

4.3 Analysmetod

Ett problem med att kombinera olika datainsamlingsmetoder kan vara att de leder till olika resultat (Esaiasson et al., 2012). Då de olika typerna av material inte har jämförts med varandra utan snarare har kompletterat varandra kan kombinationen av olika metoder istället öka studiens validitet då det resulterade i en mer heltäckande bild av hur stadsodling fungerar (Esaiasson et al., 2012). För att få ihop materialet från de tre olika metoderna i resultatdelen och för att få ut den relevanta informationen ur materialet, har en kartläggningsmetod använts. Metoden möjliggjorde tydlig struktur på resultatdelen (Esaiasson et al., 2012). Materialet delades in i en beskrivande del om hur Växjö kommun arbetar med miljöfrågor, social hållbarhet och stadsodling för att i andra delen lyfta relevant information från observationer och respondentintervjuer för att presentera fallet – kollektivodling på Ekobacken.

Det insamlade materialet har sedan analyserats och diskuteras utifrån studiens teoretiska ramverk. Studiens normativa utgångspunkt gör sig återigen tydlig. Att analysen har en hermeneutisk prägel är viktigt att påpeka eftersom materialet har tolkas genom studiens

teoretiska ramverk som respondenterna inte kan förväntas vara bekanta med (Gilje & Grimen, 2007). Växjö kommuns arbete med stadsodling samt kollektivodlingen på Ekobacken har studerats med fokus på social hållbarhet och rättvisa. Begreppet social hållbarhet har analyseras som en helhet för att se i vilken relation det sätts till hållbar utvecklings andra aspekter. Vidare har begreppen, *deltagande, medvetenhet om hållbar utveckling, samhörighet/socialt kapital* samt *rättvisa* vilka Murphy (2012) menar definierar social hållbarhet, använts för att analysera hur Växjö kommun arbetar med stadsodling och huruvida stadsodling är socialt hållbart. För att analysera om stadsodling är rättvist har begreppen *tillgång till* och *inkludering* använts hjälp av Vavik och Keitschs (2010) socialt hållbara huvudprinciper.

4.4 Urval

Runt åtta stycken respondentintervjuer var målet att genomföra i samband med observationerna, ett bra antal för att få både spridning och djup enligt McCracken (1988). Esaiasson et al. (2012) menar däremot att ett fixt antal inte är det bästa, intervjuer av respondentkaraktär ska hållas till teoretisk mättnad är nådd. Ett litet antal var utgångspunkten och slutligen hölls tio stycken respondentintervjuer.

Svensson valdes som respondent då hon är en centralt placerad källa (Esaiasson et al., 2012). Hon bidrog med viktig information om stadsodling i Växjö som annars hade varit svår att få tillgång till.

Väl på stadsodlingen användes principen om totalurval och sex stycken aktiva och tre stycken icke-aktiva intervjuades. Observationstillfällena fungerade som urvalsmekanism då identifikation av aktiva och intresserade skedde. Maximalt urval eftersträvades bland de identifierade och längre observationstillfällen var nödvändigt för att få så stor spridning på respondenterna och svaren som möjligt (Esaiasson et al., 2012). Intervjuerna hölls, i samband med observationstillfällena, i mitten på april då aktiviteten på stadsodlingen var hög. Sex stycken aktiva odlare intervjuades om deras syn på hur stadsodling är socialt hållbart, deras syn på kommunens arbete med stadsodling och hur det kan förbättras för att få fler invånare inkluderade. För få information om hur stadsodling uppfattas utifrån och hur det kan bli mer inkluderande och komma fler till dels, hölls tre intervjuer med människor som ännu inte är delaktiga men är intresserade av att vara med och odla. Valet av respondent-grupp gjordes med tanke på kandidatarbetets omfång, men lyfter inte fram de människor som har stort behov och intresse av att odla men inte befann sig i närheten av Ekobacken. Exempelvis hade

dessa tre respondenter promenadvstånd till odlingen, medan avståndet kan uppfattas som problem för andra. För att försöka inkludera alla aspekter kring hinder för intresserade att delta i stadsodling ställdes även breda och generella frågor och utvalda respondenter bidrog på så sätt, med representativ information för studien.

4.5 Etiska överväganden

För att värna om de inblandades integritet och därmed undvika etiska dilemman följdes fyra etiska principer som enligt (Bryman, 2011) gäller för svensk forskning generellt.

- Informationskravet: Forskaren ska informera de av forskningen berörda om den aktuella forskningsuppgiftens syfte.
- Samtyckeskravet: Deltagarna i en undersökning har rätt att själva bestämma över sin medverkan.
- Konfidentialitetskravet: Uppgifter om alla i en undersökning ingående personer ska ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna ska förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem.
- Nyttjandekravet: Uppgifter insamlade om enskilda personer får endast användas för forskningsändamål. (Bryman, 2011 s.131f)

Respondenterna medverkade frivilligt, de tillfrågades alltid, medvetna om intervjuans upplägg och studiens syfte, innan de beslutade sig för att delta. Ingen minderårig deltog. Kravet om samtycke och självbestämmanderätt kändes extra relevant i och med rättviseperspektivet denna studie har. Samtyckeskravet är omdebatterat när det gäller dold observation, eftersom de observerade inte är medvetna om forskaren och dennes intentioner. För att ändå försöka prioritera kravet, har tillåtelse för observationen skaffats från föreningen som ansvarar för kollektivodlingen. För att också arbeta i linje med konfidentialitetskravet är de som observeras anonyma. Förutom de offentligt anställda tjänstemän som intervjuats, vilka tillåtit att deras namn publicerats, har inte respondenterna nämnts vid namn. Inga personuppgifter har fordrats och därmed finns ingen risk för dem att komma i obehörigas händer. Detta är av största vikt då respondenterna kan tänkas nämna känsliga, och för andra, stötande information om hinder för delta. Då information om de enskilda personerna så som ålder eller etnicitet nämns i uppsatsen kommer det att ske enligt nyttjandekravet och enbart användas för forskningens syfte (Bryman, 2011).

KAPITEL 5: RESULTAT

I detta kapitel redovisas det insamlade resultatet i två delar. I den första delen presenteras resultat från framförallt textanalys och intervju med Svensson för att redogöra för hur Växjö kommun arbetar med stadsodling. Den andra delen, som bygger framförallt på intervjuer och observationer, presenterar kollektivodlingen på Ekobacken.

5.1 Stadsodling i Växjö

5.1.1 Vision

Det märks tydligt hur Växjö kommun har utgått från Brundtlandskommissionens intergenerationella definition av hållbar utveckling. De vill arbeta inom hållbar utvecklings alla aspekter men miljöaspekten är den viktigaste. Den ses som en avgörande del av stadens varumärke (Växjö kommun, 2014b). Miljöaspekten är den som de intervjuade invånarna nämner när Växjös hållbarhetsarbete diskuteras. För att fortsätta vara en ledande miljökommun skriver de i sitt miljöprogram att:

”Alla delar av vår verksamhet skall drivas och utvecklas med stor hänsyn till de förutsättningar som miljön och de lokala och globala naturresurserna ger. Detta för att nuvarande och kommande generationer ska tillförsäkras en hälsosam och god miljö.” (Växjö kommun, 2014b s.5)

En av de sju utmaningarna och trenderna som särskilt berör stadens gröna arbete är stadsodling. I miljöprogrammet står det om stadsodling i beskrivningen av stadens målbild för odling år 2030:

”Ekologisk odling av livsmedel är ett tydligt inslag vid förskolor, bostäder, kolonilotter och åkrar både i staden, tätorterna och i det omgivande landskapet. Biologisk mångfald är en naturresurs som är högt prioriterad.” (Växjö kommun, 2014b s.8)

I Grönstrukturprogrammet (2013) står det att initiativ till odling är positivt och ska om möjligt tillgodoses och stöttas. Det står att stadsodling både är positivt då staden gynnas av bättre en miljö då exempelvis den biologiska mångfalden bevaras och transporter av livsmedel minskar. De skriver även om hur staden gynnas ur ett socialt perspektiv, att ett positivt engagemang kan skapas samtidigt som staden blir vackrare och mer upplevelserik. I Grönstrukturprogrammet (2013, s.111) står det att:

”Stadsodlingen kan vara ett sätt att skapa nya platser där människor trivs och engagerar sig, och på så sätt bidra med nya traditioner. Odlingsprojekt bidrar även till integration, och gör områdena mera attraktiva för de boende.”

Kommunens stadsodling ska vara tillgänglig för alla och målet med stadens parker och naturområden är att de ska besökas av så många som möjligt och fungera som en del av Växjöbornas gemensamma vardagsrum (Växjö kommun, 2013). De skriver om stadsodling som en rekreativ möjlighet och om hur forskning visar på minskade stressnivåer hos människor som vistas i naturen. Stadsodlings pedagogiska syfte ses även som viktigt då det kan få invånarna i staden att förstå sitt förhållande till naturen (Växjö kommun, 2013). Den pedagogiska aspekten har tillsammans med miljövinster som kan göras, lyfts upp i budgeten som förklaring till satsningen på stadsodling (Växjö kommun, 2015c). I budgeten för år 2015 med verksamhetsplan för 2016-2017 har stadsodling fått 500 000 kronor tilldelat sig årligen. År 2014 var summan 400 000 kronor. Pengarna är enligt Svensson menade att betala lönerna för de fem halvtidsanställda och projektledaren för just Ekobacken.

5.1.2 Kommunens faktiska arbete med stadsodling

Stadsodling är en relativt ny stadsutvecklingsstrategi i Växjö. Markingenjör Svensson menar vidare att det är intresset från gräsrotsnivå som dragit igång kommunens arbete med stadsodling. Idag arbetar kommunen främst med stadsodling på ett strategiskt sätt. De diskuterar mycket kring i vilken form stadsodling ska utvecklas för att gynna både invånarna och staden i sig. Stadsodling är idag ett väldigt grönt argument och Svensson säger att:

”En viktig del i arbetet med stadsodling har varit att förmedla vad stadsodlings helhet är till politikerna, få dem att förstå att stadsodling är positivt ur så många olika aspekter. Politikerna är positiva till stadsodling men inte drivande i frågan.”

Kommunen arbetar med stadsodling på flera olika nivåer. På nationell nivå deltar de tillsammans med Malmö, Göteborg och Kristianstad i ett samarbetsprojekt som drivs av Vinnova Stadsbruk. Svensson menar att det är ett bra forum för att få råd om hur de ska arbeta för att inspirera till mer politisk vilja i frågan om stadsodling. De har även fått rådgivning om till exempel hur de ska skapa fler gröna jobb, hur de kan arbeta med att stötta odlarna och sprida information om stadsodling för att inkludera fler.

Inom Växjö kommun finns det många tjänstemän med olika uppdrag som är inblandade i arbetet kring stadsodling. Nätverket inom kommunen består av en kommunekolog, landskapsarkitekter, miljöstrateger, näringslivsutvecklare samt anställda på förvaltningen

arbete och välfärd. Det är en lång process från initiativ till möjlighet att odla och Svensson medger att de som är intresserade av att börja odla om två veckor inte kan tillgodoses. I ett tidigt stadsodlingsstadium arbetar de med inventering av mark för att hitta lämpliga områden för odling. När verksamheten är igång och avtal skrivits säger Svensson att de har en viktig roll:

”Vi på kommunen måste både ställa krav, hjälpa till med rådgivning och ge stöd för att stadsodlingen ska fungera och utvecklas.”

Det lokala nätverket kommunen har utanför sin verksamhet är även viktigt för arbetet med stadsodling. Svensson menar att hon fungerar som spindeln i nätet då hon arbetar mycket med att hitta och förmedla kunskap och lämpliga kontakter för att lösa odlarnas problem. Svensson träffar odlingsföreningarna cirka tre till fyra gånger om året beroende på hur mycket hjälp de behöver från kommunen. Då diskuterar de praktiska saker kring marken och odlingsverksamheten.

Kommunen arbetar med att informera invånarna om stadsodling via sin hemsida. Där står det inledningsvis:

”Att odla grönsaker, blommor och grödor är bra för både människan och miljön och gör staden grönare. I Växjö kommun finns flera odlingsföreningar.”
(Växjö kommun, 2015b)

De invånare som är intresserade av att hyra en odlingslott ska höra av sig till odlingsföreningarna som kommunen arrenderar ut mark till. På hemsidan finns information till de olika föreningarna samlad. Tillsammans med fem andra koloniträdgårdsföreningar finns kontaktuppgifter till föreningen Odlarbacken som driver kollektivodlingen på Ekobacken (Växjö kommun, 2015b). För att beskriva föreningen Odlarbacken och kollektivodlingen på Ekobacken står det:

”Här bedrivs kollektivodling där man odlar tillsammans och delar på skörden.”
(Växjö kommun, 2015b)

5.2 Kollektivodling på Ekobacken

5.2.1 Ekobacken, central stadsodling i Växjö

På Ekobacken odlar både föreningen Macken och kollektivodlarna från föreningen Odlarbacken. Macken är ett socialt företag³ som tog kontakt med kommunen för att börja odla

---

³ Ett socialt företag är vinstgenererande men återinvesterar eventuell vinst i den egna verksamheten. De arbetar med att inkludera människor som ligger långt från arbetsmarknaden. (Sofisam, u.å.)

på Ekobacken i och med initiativ från en bonde som invandrat till Växjö. Han trivdes inte på sitt städjobb och ville istället börja odla. Svensson berättar vidare att kommunen idag bidrar till löner för Mackens sex anställda som driver KRAV-certifierad växtodling⁴ på största delen av Ekobacken. De anställda ansvarar främst för Mackens odling på Ekobacken där de bland annat odlar till försäljning och sköter odlingslotter åt företag. De syftar till att inspirera och göra staden vackrare och anordnar självplock av blommor, har föreläsningkvällar och utomhusluncher. På cirka 1500 kvadratmeter av backen finns idag föreningen Odlarbacken som presenteras mer ingående nedan.

Ekobacken ligger mitt i Växjö på åkern mellan Biskopshuset och Domkyrkan. En lång allé går ner från Biskopshuset och odlingen ligger på ena sidan om den. Svensson menar att platsen är perfekt för odling då inga

Bild 2. Till vänster om allén ligger Ekobacken
Foto: Amanda Johansson (2015)

byggnader får byggas där. Marken är av riksintresse för sin kulturmiljö

och därför måste siktlinjen mellan Biskopshuset och Domkyrkan hållas fri.

Ekobacken ligger i ett område med många personer i rörelse både vardagar och helger. Att odlingen ligger så centralt gör den tillgänglig. De invånare som inte har gång- eller cykelavstånd dit, kan ta sig dit med kollektivtrafik. De flesta odlare cyklar eller går dit. Respondenterna som var intresserade av att odla men ännu inte aktiva bodde alla i närområdet så för dem var inte avståndet ett hinder. Även om medlemmarna kommer från hela staden så påpekade en av respondenterna att:

”De som bor i lägenhet i Araby⁵ har säkert ett stort intresse av att odla men Ekobacken inte ligger tillgängligt för dem, de kan ha svårt att ta sig hit.”

⁴ På en KRAV-certifierad växtodling odlas grödorna miljövänligt utan konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel (KRAV, 2015).

⁵ Stadsdelen i Växjö med lägst medelinkomst. Här bor många människor från olika länder i hyreshus byggda i och med miljonprogrammet (Växjö kommun, 2015).

Mellan allén och odlingen finns ett litet dike och så ligger det bråte utspritt, vilket syns på bild tre. Det finns ingen riktig väg in och idag fungerar gamla brädor som en bro över diket. Dessa barriärer samt att odlingen sker i

Bild 3. Ingången till odlingsområdet Ekobacken
Foto: Amanda Johansson (2015)

en backe gör odlingsytan otillgänglig och svår att tillträda för människor som har svårt att ta sig fram.

5.2.2 Bildandet av föreningen Odlarbacken

Kollektivodlingen på Ekobacken startade år 2012 då en av de som var engagerade i Mackens odling på backen blev övertalad av andra odlingsintresserade att hjälpa till med att starta upp en kollektivodling. Entreprenören som startade upp kollektivodlarna berättade att gruppen som startade odlingen blev väldigt bra kompisar och han sa skämtsamt att:

”gruppen blev som en liten inre krets.”

Han fortsatte att berätta att gruppen hade lätt för att samarbeta och det var bra ordning och struktur på odlingen. Odlingsgruppen ville inte bjuda in fler att delta det året men blev året därefter tvungna till att inkludera intresserade för att få odla på kommunens mark. År 2013 anslöt sig flera nya odlare. De olika grupperna hade svårt att komma överens om hur odlingen skulle skötas och de tillkomna kände sig inte riktigt inkluderade eller bekväma med den gamla gruppen och därför delade de upp odlingsytan mellan sig. Han menade att det under året var några från den ursprungliga gruppen som bestämde sig för att sluta. Det blev en mindre grupp kvar som nu odlar tillsammans.

Problemen med struktur, planering och samarbete på odlingen fortsatte och blev bara värre. Vid kommunens utvärdering av Ekobacken, hösten år 2014, påpekades just detta problem. Kommunen uppmuntrade därför kollektivodlarna att bilda föreningen Odlarbacken, så att problem med struktur och kommunikation skulle kunna hanteras (Växjö kommun, 2014c). Föreningen bildades i vintras och har en platt organisationsstruktur. Strukturen och funktionen diskuterades fram på kollektivodlarnas studiecirkel, som anordnas för odlarna för att lära om nya tekniker och planera inför odlingssäsongen. En av odlarna sa:

”I och med att föreningen bildades har det blivit bättre struktur på odlingen och lättare att samarbeta. Nu arbetar vi med bestämda odlingsträffar, telefonlistor och planeringsmöten.”

Föreningen består idag av en bred variation av medlemmar. De är 28 stycken medlemmar varav 15-20 stycken är aktiva. Gruppen består av två 18-årigar, ett antal universitetsstudenter, många heltidsarbetande samt tre stycken pensionärer. En av de odlingsintresserade, icke deltagande, beskrev dock gruppen som att:

”odlarna verkar främst vara miljöengagerade i 25-30års åldern.”

5.2.3 Fördelar och nackdelar med att odla tillsammans

Respondenterna var överens om att stadsodling och kollektivodling har många fördelar. Många ur båda respondentgrupperna pratade om skaparglädje och såg närheten till naturen som positivt. De odlar för husbehov och tyckte det var spännande och viktigt att veta hur mat produceras. Genom att odla tillsammans har deltagarna kunnat odla mycket olika grönsaker och fått lära sig många nya odlingsformer. För att svara på frågan, om odlarna hade börjat agera mer hållbart efter att de börjat odla här sa en av dem:

”Nja, jag tror inte det. Jag både källsorterade och köpte ekologisk och närproducerad mat innan jag gick med här.”

De intresserade som ännu inte odlade pratade främst om närheten till naturen och möjligheten att odla sin egen mat som positivt med stadsodling och den sociala aspekten var inte framträdande. Odlarna berättade att de inte hade haft stora förväntningar på den sociala biten av odling när de började men menar att det är den delen som överraskat dem mest positivt. Ordföranden berättar att de flesta inte kände varandra innan det började odla men att de nu känner varandra bra. Att lära från varandra, att samarbeta och att umgås med varandra ute i naturen får odlarna att må bra och många tycker att det är det bästa med gemensamhetsodling. En av dem sa:

”Det är väldigt lätt att umgås när man har ett gemensamt intresse att prata om.”

Förutom på Ekobacken, ses odlarna på odlingsrelaterade evenemang som till exempel studiecirkelarna, stadsodlingsfestivalen och fröbytardagen. Flera odlare påpekar att de deltar i event som de annars inte skulle gjort och att de hälsar på varandra om de möts i det offentliga rummet. Men utöver det så umgås odlarna framförallt på odlingen och relationerna har än så länge inte blivit en så stor del av deras vardagsliv.

Även om strukturen, planeringen och kommunikationen blivit bättre påpekade odlarna som intervjuades att det fortfarande var det största problemet med kollektivodlingen. Samtidigt som några påpekade att det bästa med att odla tillsammans var att kunna testa nya odlingstekniker och att alla som vill kan komma med en ny idé i princip får testa den. Mycket av planeringen sker vid planeringsträffar under vinterhalvåret. Det finns ingen som bestämmer och de brukar komma fram till gemensamma beslut. De kommer dock inte alltid överens. Det är svårt att samarbeta och förra året var det till exempel någon som slutade på grund av samarbetssvårigheter. De har testat att skriva i loggböcker för att veta när, vad, vart och vem odlar, men det fungerade inte. En av männen som intervjuades sa irriterat:

”Det verkar som jag har fått rollen som gruppens pappa. Både jag och de andra odlarna är trötta på att jag tjarar hela tiden, men de gör ju det inte ordentligt.”

En av de som ännu inte odlade hade odlat mycket när hon bodde på landet och hade precis flyttat in till lägenhet i Växjö. Kvinnan ville fortsätta odla men menade att:

”Man måste ju vilja samarbeta på en kollektivodling, och därför skaffar jag mig hellre en egen kolonilott.”

Kunskapsbrist kan ses som en anledning till att en annan av icke-odlarna inte deltog, vilken berättade:

”Jag tyckte det är kul att odla, det är häftigt att se saker växa och att kunna äta egenproducerat mat. Jag odlar lite hemma i min lägenhet men jag kan ju inte vara med och odla här. Jag har inte tillräckligt med kunskap om odling för att gå med. De bygger och håller på, nivån på odlingen är för hög för min del och jag hade bara skämt ut mig.”

Att människor inte har tid att odla kan även ses som ett hinder hos de som blivit tillfrågade om varför de inte odlar. En annan av de icke-odlande, påpekade att han skulle kunna tänka sig vara med men inte alltid skulle ha tid att ses en gång i veckan och samtidigt känna sig pressad till att närvara. Även en av odlarna kände sig också pressad till att närvara och att delta på rätt sätt. Andra odlare tyckte att istället att tjusningen med kollektivodling var att det var fritt, att de inte behöver binda upp sig och att alla lär av varandra oavsett förkunskap. En äldre dam var innan hon började orolig för att gemensamhetsodling skulle kräva mycket tid och energi från henne, men sa sedan:

”det är så trevligt att odla här eftersom man kan vara med så mycket man vill och orkar.”

5.2.4 Nya medlemmar till kollektivodlingen

En odlare menade att stadsodling borde ses som en trygghetsfaktor. Han har skapat nya kontakter vilket han anser är viktigt för att motverka isolering som behövs i dagens teknik- och stadslivssamhälle. Svensson och Odlarbackens ordförande tror att stadsodling måste ske på olika sätt och på olika platser i staden för att alla som vill ska kunna vara med.

Ordföranden menar att eldsjälarna är viktiga för att en ny odling ska kunna fungera. Det måste finnas någon som orkar ta ett lite större ansvar, som får det att sprida sig och som få organisationen runt omkring att fungera. De som redan var medlemmar i föreningen Odlarbacken var väldigt positiva till att fler skulle vara med och delta. Flera av odlarna hade blivit övertalade till att delta i kollektivodling av någon av entusiasterna. En annan hade blivit intresserad av kollektivodling på ett föredrag om ”drömmarnas trädgård” han berättade att:

”Vi har alltid odlat mycket hemma men hade tappat inspirationen och det började bli tråkigt. Så hörde jag om detta och ville testa. Efter att jag började odla här har trädgården där hemma också blivit mycket roligare.”

Informationsbrist har uppmärksammas som hinder, en respondent visste inte vilka föreningen Odlarbacken var och inte heller att odlingen var offentlig. Ingen av de som ännu inte odlade visste hur saker och ting skulle gå till rent praktiskt att börja, vem som ska kontaktas eller hur det fungerar att odla där.

På Odlarbackens hemsida står det att enbart medlemmar får vara med och odla och för att bli medlem kostar det 200 kr om året. För pengarna får medlemmarna vara med och skapa en häftig stadsodling tillsammans med nya odlingsvänner. De delar på skörden och har möjlighet att delta i alla aktiviteter på Ekobacken, som till exempel föreläsningar och stadsodlingsfestival (Odlarbacken, u.å.). Medlemmarna förväntas att vara med och odla i snitt en gång per vecka under odlingssäsongen. Det är som mest intensivt på våren och på hösten. De skriver på sin hemsida att det finns arbetsuppgifter som passar alla och att det går bra att hoppa över tillfällena om de till exempel reser bort på semester. (Odlarbacken, u.å.).

För att värva nya medlemmar och försöka inkludera odlingsintresserade är odlarna medvetna om att informationsspridning viktigt. Enligt medlemmarna försöker de sprida information genom att marknadsföra sig genom sin nya hemsida, på Facebook, på anslagstavlor och genom att prata med människor. Föreningen har även varit med och deltagit i kommunens evenemang som till exempel fröbytdagen och Earth Week. På Ekobacken har föreningen Odlarbacken satt upp information om deras kollektivodling, se bild 4. Trots att informationen vetter ut mot allén var det inte många av de förbipasserande som vid observationstillfället uppmärksammade den.

Bild 4. Information om kollektivodling
Foto: Amanda Johansson (2015)

Fler deltagare skulle enligt flera respondenter göra problematiken med struktur, planering och samarbete ännu mer utmanande. Odlarna har diskuterat frågan om nya medlemmar tillsammans och ett förslag är att, vid för stor grupp, bilda olika odlingsgrupper på marken. I och med att föreningen bildades har kontaktpersoner utsetts och nu är det lättare att ta emot några nya medlemmar. Innan var det svårt handleda dem eftersom ingen riktigt visste hur odlingen fungerade. En odlare berättar att nya medlemmar ofta inte vet vad de ska göra och frågar vad de ska hjälpa till med. Att medlemmarna utvecklas för att senare ta eget ansvar och komma med nya initiativ är viktigt för att underlätta struktur, planering och samarbete.

5.2.5 Kommunens arbete med Ekobacken

De som var intresserade av att börja odla tyckte att kommunen hade ett bra miljöarbete när de frågades om kommunens hållbarhetsarbete. En av de icke-aktiva hade deltagit på fröbytdagen och tyckte det var kul med alla event som kommunen anordnade. Ingen av dem hade haft kontakt med kommunen angående stadsodling och ingen av dem visste att kommunen var inblandad i kollektivodlingen. På Ekobacken utgör kommunen en viktig neutral part som markägare och som finansiär för grundinvesteringar. Svensson berättar om kommunens motkrav på Ekobacken:

”Ekobacken måste vara ekologisk⁶ och skötas snyggt eftersom det är en central plats som kan fungera som en inspirationspark och stadens gröna skyltfönster. Vi vill att Ekobacken ska utvecklas till en offentlig plats i staden där invånarna kan inspireras och mötas kring odling.”

Efter att kommunen utvärderat all verksamhet på Ekobacken skriver de att stadsodlingsbudgeten för år 2014 var för liten och att det inte är möjligt att göra det planerade arbetet för den summan. Trots att stadsodlingsbudgeten höjdes från 400 000 kronor år 2014 till 500 000 kronor år 2015 menar Svensson att det fortfarande är för lite, eftersom det enbart täcker lönerna för Mackens halvtidsanställda och inte ger utrymme för utveckling av andra områden.

Svensson berättar om kommunens planer med Ekobacken, under år 2015 ska de bygga ett plank, dra in sommarvatten⁷ för att underlätta odlingsverksamheten, sätta upp en enkel personalbyggnad utan el och vatten och sätta dit en torrtoalett. De har även tänkt bygga ett flyttbart tunnelväxthus⁸ och göra platsen mer välkomnande.

I utvärderingen av Ekobacken skriver kommunen att de måste vara tydligare i avtal och deras övergripande vilja och vision för Ekobacken så att kommunikationsproblem ska undvikas och planering vara lättare (Växjö kommun, 2014c). Kontakten dem emellan har fungerat bra sedan utvärderingen och bildandet av föreningen Odlarbacken då missförstånd i kommunikationen mellan kommunen, macken och kollektivodlarna tidigare skett. När det gäller den nystartade föreningen Odlarbacken säger Svensson att de haft mycket kontakt på senare tiden för att skriva ett arrendeavtal på marken. Annars sköter de sig själva, de har blivit tillsagda att ringa vid problem men Svensson uppger att hon inte har hört mycket från dem.

5.2.6 Föreningen Odlarbackens kontakt med kommunen

Innan föreningen bildades hade kontakten med kommunen, som redan nämnts, inte varit tydlig och lett till missförstånd. Viss information har getts till, och uppfattats olika av, flera odlare. Annan information har gått igenom Macken för att sedan vidareförmedlas till kollektivodlarna. Information, till exempel om kravet på odlingen att vara prydlig, har varit svår att förstå och kollektivodlarna har inte kunnat ställa följdfrågor. Ordföranden sa att:

---

⁶ Marken ska odlas utan bekämpningsmedel, konstgödsel och gifter.

⁷ Vattenledning som endast ligger 45 cm under jorden och stängs av vintertid.

⁸ Ett tunnelväxthus är en serie av metall bågar som förankras i jorden och täcks med växthusfilm.

”Innan har det varit svårt att särskilja på information menad till Macken och information till kollektivodlarna, men efter att föreningen Odlarbacken har startat så har kommunikationen fungerat mycket bättre.”

De flesta odlare hade inte själva varit i kontakt med kommunen angående, eller märkt av, deras arbete med stadsodling. De visste att kommunen ägde marken och hade deltagit på event som anordnats av kommunen. En av dem påpekade dock att mer klara besked från kommunen behövs.

”Vi kan inte ta något för givet, vi vet till exempel inte hur länge vi kommer att få vara här och odla.”

Ordföranden som fungerar som kontaktperson till kommunen, tycker att kontakten fungerade bra. De andra odlarna som intervjuades tyckte att detta var ett bra sätt att sköta kommunikationen på. Ordföranden berättade att han diskuterar odlingsfrågor och arrendavtalet med kommunen. De har även haft möte om till exempel fröbytardagen som kommunen anordnade. Han berättar om de kraven kommunen har ställt om att odlingen ska fungera som ”Växjös skyltfönster” och menade:

”Samtidigt som det sätter lite extra press på oss och innebär en del extraarbete, är det mest kul eftersom det gör odlingen unik. Det hade ju varit tråkigt att odla bakom en fabrik!”

KAPITEL 6: ANALYS OCH DISKUSSION

I detta kapitel kommer resultatet att analyseras. Analysen följer det teoretiska ramverket och är uppdelad i rubriker om social hållbarhet, deltagande, medvetenhet om hållbar utveckling, social samhörighet och rättvisa. Studiens frågeställningar kommer att diskuteras och besvaras under varje rubrik.

6.1 Växjös arbete med stadsodling och social hållbarhet

Stadsodling integrerar de olika hållbarhetsaspekterna och kan uppfattas, precis som Växjö kommun skriver, som bra för miljön, ekonomin och det sociala. Däremot får, precis som Murphy (2012) problematiserar, den sociala aspekten mindre utrymme än den ekologiska i Växjös arbete med hållbar utveckling och stadsodling. Växjö profilerar sig som ”Europas grönaste stad” och driver ett ambitiöst miljöarbete. Stadsodling kan ses som en miljöstrategi eftersom det bara presenteras i ett övergripande måldokument: Miljöprogram för Växjö kommun. Även om de sociala fördelarna med stadsodling tydligt lyfts fram i det kompletterande Grönstrukturprogrammet (2013) visar detta på att den ekologiska aspekten är prioriterad i kommunens arbete med stadsodling. En anledning till Växjös arbete med stadsodling som främst en miljöstrategi kan vara att det finns mest forskning kring den miljömässiga aspekten. Flera forskare pekar på att den sociala aspekten generellt sett, och därför även i stadsodlingsforskningen, får minst utrymme (Dempsey et al., 2011; Pearson et al., 2010). Att stadsodling är en miljöstrategi i Växjö som bara belyses i deras miljödokument kan även ses som ett maktspel. Murphy (2012) menar att prioriteringen av miljövärdena grundas i politiska intressen snarare än vetenskapliga. Det är viktigt att vara medveten om vilka intressen som ligger bakom strategierna för att kunna arbeta med att förbättra situationen. Miljöstrategier som maktspel, verkar stämma med Växjös arbete med stadsodling. Detta då Växjös har profilerat sig och arbetar strategiskt mot profileringen som ”Europas grönaste stad”. Eftersom stadsodlings främsta syfte idag, enligt Pearson et al. (2010) har sociala värden i västvärlden måste den sociala aspekten lyftas tydligare hos makthavarna i Växjös arbete med stadsodling. Kommunen kan förbättra sitt hållbarhetsarbete med stadsodling genom att skriva om stadsodling i andra delar än just miljödelen. Det skulle till exempel kunna beskrivas som ett verktyg för att arbeta med integrations-, sysselsättning och arbetsmarknads- samt näringslivsfrågor.

Det var likväl stadens miljöarbete som uppmärksammas när respondenterna tillfrågades om Växjös hållbarhetsarbete. Precis som Firth et al. (2011) menar, beror invånarnas uppfattning

på den lokala kontexten. Att den sociala aspekten inte fått samma utrymme som den ekologiska kan därför även ligga till grund för fördomarna om stadsodling, som något bara för miljöengagerade. Odlarna menade att de sociala värdena med stadsodling hade överträffat deras förväntningar mest. Stadsodling är en hållbar stadsutvecklingsstrategi som integrerar alla hållbarhetsaspekterna och Växjö kommun bör arbeta med att förmedla hela stadsodlingskonceptet, inte bara till politikerna utan även till invånarna. För att få fler intresserade av att delta i stadsodling måste framförallt den sociala aspekten kopplas tydligare till stadsodling. Det är viktigt att kommunen, precis som de intervjuade odlarna, poängterar att stadsodling till exempel kan få invånarna att må bra och kan vara bra för integration då det är enkelt att umgås med utgångspunkt i ett gemensamt intresse.

6.2 Stadsodling och deltagande

För att stadsodlingar ska starta står det i Växjö kommuns Grönstrukturprogram (2013) att initiativ är positivt och ska försöka tillgodose. Även Svensson berättar om hur hennes arbete med stadsodling grundas i engagemang på gräsrotsnivå. Att uppmuntra och stödja initiativ från invånarna kan ses som viktigt för att deltagande ska leda till hållbar utveckling (Murphy, 2012). Cuthill (2010) menar att positivitet gentemot deltagande utgör en viktig, metodologisk grund för arbetet med framförallt social hållbarhet i staden. Vidare förefaller sig Växjö kommuns strategi för utveckling av stadsodling på gräsrotsnivå vara helt rätt då det enligt Firth et al. (2011) är viktigt att maktrelationen mellan beslutsfattarna och odlarna är på en jämlik, partnerskapsnivå. Det innebär att, precis som kommunen i det här fallet gör, enbart går in och stöttar de aktiva för att skapa odlingen och få den att bestå. Kollektivodlarna är nöjda med kommunens arbete, vilket är viktigt för kommunens hållbarhetsarbete. Att satsa på initiativ som leder till ökat, positivt, deltagande kan vara samhörighetsförstärkande och förstärka kommuninvånarnas tillit till de som styr. På samma sätt menar Murphy (2012) att icke-deltagande och ojämnt deltagande kan leda till att invånarna börjar misstro och tillslut motsätta sig också andra beslut inom området.

Deltagande i beslutsfattande kan enligt Murphy (2012) gynna både deltagarna och beslutsfattarna. Att lyssna på användarna som är experterna på sina behov ligger ofta till grund för relevanta beslut. När det gäller deltagande för beslutsfattande rörande kollektivodlingen på Ekobacken är det ordföranden för föreningen Odlarbacken som sköter kontakten med kommunen. De övriga deltagarnas relation till beslutsfattarna har inte förbättrats i och med att de började odla. Att fler skulle ha kontakt med kommunen har testats och är i detta fall inte eftersträvansvärt eftersom det ledde till kommunikationsproblem och

förvirring. Att kommunikationsmöjligheter har testats och utvärderats i Växjö stärker enligt Vavik och Keitsch (2010) deltagandeprocessen och leder ofta till mer välgrundade beslut. Att testa sig fram är även enligt Bendt et al. (2012) bra eftersom att ett sätt att arbeta passar inte alla. Efter mycket problem med information och kommunikation mellan odlarna och kommunen verkar lösningen med en utvald kontaktperson genomtänkt och den mest hållbara. Detta sätt är enligt Cuthill (2010) ofta meningsfullt i mindre grupper så länge representanten är demokratiskt utvald. I Växjö var deltagarna nöjda med detta system och kände sig delaktiga och väl företrädda av ordföranden vilket också enligt Firth et al. (2011) är viktigt för att denna typ av deltagande i beslutsprocesser ska vara hållbart.

Kommunens strategiska arbete med att uppmuntra de stadsodlingsintresserades initiativ kan också utgöra ett hinder för att stadsodling ska utvecklas i Växjö. Det är en komplex process med många inblandade och som tar lång tid från början till slut. Att processen tar lång tid menar Bendt et al. (2012) utesluter de med svagare intresse för odling. Information om att stadsodlingsinitiativ stöttas står i Budgeten och Grönstrukturprogrammet, vilken kan vara svår att tillgå. För att invånarna ska vara medvetna om att egna initiativ uppmuntras måste information om detta spridas (Bendt et al., 2012).

Samhälleligt deltagande ses som en av de stora fördelarna med stadsodling. Vavik och Keitschs (2010) antagande om att deltagande kan leda till social inkludering stämmer i det här fallet då odlarna påpekar att deltagandet har många sociala fördelar som till exempel gemenskap och välmående.

Att delta i odlingen kunde också leda till stress och press på den enskilde. På odlarbackens hemsida står det till exempel att deltagarna ska närvara en av två gånger i veckan men att undantag ges. Mobilitet och flexibilitet är enligt Bendt et al. (2012) viktigt för stadsbor, det innebär att deltagandet i lokala projekt ofta är kort eller oregelbundet, och därmed oförenligt med nivån på engagemang och ansvarstagande i kollektivodlingen. En deltagare kände sig till exempel tvungen att närvara och att bidra till gruppen. En av de icke-aktiva identifierade stress som ett hinder för deltagande. Samtidigt menade majoriteten deltagare att flexibiliteten var en av de stora fördelarna med att just odla tillsammans, att de kunde åka iväg över sommaren eller att de kunde delta när det passade dem. För att arbeta bort hindret för deltagande som stress och press idag utgör, borde tydligare information om deltagandets faktiska krav förtydligas.

6.3 Hur stadsodling skapar medvetenhet om hållbar utveckling

Den pedagogiska aspekten lyfts i budgeten och är ett av Växjös främsta argument för stadsodling på kommunal mark (Växjö kommun, 2015c). Ekbacken syftar till att fungera som en inspirationspark och ett kunskapsnav för ekologisk, hållbar utveckling. De tänker att stadsodling gör oss medvetna om vårt beroende av naturen och menar precis som Murphy (2012) att vårt beteende därmed förändras till det mer hållbara. Skapandet av en ökad känsla och förståelse för naturen, kan vara ett bra verktyg för att legitimera ytterligare miljöinitiativ. Stadsodlings pedagogiska syfte stämmer till viss del överens med respondenternas syn på stadsodling. De som odlar har lärt sig väldigt mycket om odling i nya former men menar att de redan hade kunskap om hållbarhet.

Samtidigt utgör bristande kunskap och fördomar om kollektivodling ett hinder för intresserade att delta. En odlare uppgav till exempel att hennes uppfattning om kollektivodling hade förändrats till det bättre sedan hon började odla. Respondenter som ännu inte odlade identifierade hinder som odlarna inte menade fanns, till exempel problem som tidsbrist. En av de icke-odlande respondenterna menade att hon inte hade tillräcklig kunskap om odling för att våga vara med och delta. Faktumet att främst odlingskunniga väljer att delta kan skapa en ond cirkel då fördomarna, om stadsodling som för miljöengagerade, vidarelever och i sin tur hindrar fler från att delta. De odlingskunniga påstod sig redan agera hållbart. För ökad hållbarhet i samhället är en viktig fråga därför hur kommunen och kollektivodlarna kan arbeta med att inkludera de människor som skulle kunna förändra sin livsstil till mer hållbar.

För att sprida kunskap om stadsodling och för att stadsodling bättre kan skapa medvetenhet om hållbar utveckling kan Arbuthnott (2009) tre övergripande faktorer: *mänskliga egenskaper*, *kontextuella faktorer* och *intentionens natur*, vara användbara. För att arbeta med mänskliga egenskaper och attitydförändring ska informationen riktas till den enskilde samt vara specifik och konkret. Informationen bör därför handla om hur deltagandet fungerar och skulle påverka läsaren och om hur läsaren skulle kunna påverka istället för att skriva om hur det påverkar samhället i stort. Att Växjö kan förbättra denna aspekt tydliggörs inte minst genom att en av odlarna efterfrågade mer klara besked om odlingsförutsättningarna. För att arbeta med kontextuella faktorer måste stadsodling bli mer inkluderande och både fysiska och sociala barriärer måste elimineras. Fysiska barriärer är i detta fall exempelvis tillgänglighet och kostnad medan sociala barriärer har med bland annat fördomar att göra. Den sista och mest långsiktiga faktorn, intentionens natur, handlar om att vänja människor med stadsodling och få dem att se det som vardagligt (Arbuthnott, 2009). Att kommunen arbetar med

stadsodling som en stadutvecklingsstrategi skapar enligt Mason och Knowd (2010) en bra grund för långsiktighet inom stadsodlandet. Något som vidare är relevant för Växjö då de har som vision att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer en hälsosam och god miljö.

6.4 Social samhörighet på Ekobacken

Kollektivodlingen på Ekobacken kan ses som ett samhälle med stark samhörighet. Det är eftersträvansvärt att fler deltar och får känna av samhörigheten eftersom det leder till positiva samhällseliga effekter så som ökad trygghet och mindre konflikter (Murphy, 2012). Precis som i Kingsley och Townsends (2006) studie har deltagarnas sociala kapital ökat, exempelvis berättade respondenterna om hur de knutit kontakter med människor som det aldrig annars hade lärt känna och om hur de såg mötet med nya människor som den främsta fördelen med kollektivodling. Dempsey et al. (2011) skriver att socialt kapital innebär nätverksskapande och att begreppet kan beskriva graden av samhörighet i nätverket. Utifrån denna beskrivning kan det konstateras att kollektivodling stärker deltagarnas sociala kapital då gemenskapen i gruppen var stark, deltagarna har lärt sig mycket från varandra, har trevligt ihop och mår bra tillsammans.

Social stabilitet i gruppen är enligt Vavik och Keitsch (2010) viktigt för en hållbar och inkluderande organisation. Problem med struktur och samarbete kan identifieras som ett hinder för social samhörighet då det på Ekobacken skapat oro i gruppen, vilket lett till att deltagare slutar. Strukturen och samarbetet bör ytterligare förbättras för att minska samarbetssvårigheterna så att odlingsgruppen blir mer socialt stabil. Samtidigt som föreningen Odlarbacken har mycket att jobba med innan det fungerar smärtfritt kan deras, än så länge, framarbetade struktur fungera som en grund i Växjös framtida odlingsprojekt. Ordföranden betonade vikten av en eldsjälens arbete för att få odlingen att fungera, men genom att använda dessa erfarenheter kan kommunen underlätta eldsjälarnas arbetsbörda vid initiering av nya stadsodlingar.

Firth et al. (2011) menar att den sociala samhörigheten utvecklas olika på en plats-baserad och intresse-baserad kollektivodling. Medan plats-aspekten är den viktiga för deltagarna på en plats-baserad odling, att den till exempel ligger i närområdet, är det istället odlingsintresset som knyter samman deltagarna på Ekobacken. Invånare från hela staden deltar men umgås endast i odlingsrelaterade sammanhang och därför kan odlingsintresset tyckas vara mer karaktäristiskt. Att kollektivodlarna i Växjö inte umgås utanför odlingen visar på att Firth et al.s (2011) antagande, om att det sociala kapitalet främst stannar inom den intresse-baserade

odlingsgruppen, stämmer. Vid en plats-baserad odling är diversifieringen av deltagare större då boenden i området, ofta från olika socioekonomiska grupper, deltar (Firth et al., 2011). Det samhälleliga sociala kapitalet och den sociala samhörigheten stärks på så sätt mer på en plats-baserad odling än på en intresse-baserad odling. Ekobackens roll som nav för utveckling av stadsodling på ett socialt hållbart sätt borde därför diskuteras. Den framarbetade strukturen kan som ovan nämnts användas i nya projekt, men det är viktigt att även initiera plats-baserade stadsodlingar för att inkludera intresserade. Ekobacken skulle även kunna fungera som ett socialt hållbart nav för stadsodling och sammanlänka övriga stadsodlingar i Växjö. Odlarna, på både befintliga och framtida stadsodlingar hade kunnat samlas på Ekobacken och deltagarnas sociala kapital hade enligt Bendt et al. (2012) ytterligare stärkts.

Dempsey et al. (2011), menar att socialt kapital, nätverkets samhörighet, också kan vara exkluderande vilket har varit fallet i Växjö. När kollektivodlingen startade år 2012 odlade en homogen grupp som inte ville inkludera nya medlemmar. Problemet påpekades och har förbättrats, de intervjuade odlarna menade att de idag välkomnar nya deltagare. Att odla uppfattas däremot fortfarande som något främst för ”miljöengagerade”, vilket enligt Portes (1998) kan göra hindret, för nya deltagande att gå med, större. Kollektivodlingens historia och att odlingen är intresse-baserad istället för plats-baserad kan vara anledningar till det. För att nå utanför odlingsgruppen är fler arrangemang som till exempel fröbytdagen, stadsodlingsfestivalen bra, då det enligt Bendt et al. (2012) gör miljön mer öppen och genomströmmande.

6.5 Rättvisa – kan alla som vill vara med och odla?

Växjös stadsodling syftar till att vara en inkluderande aktivitet som är öppen för människor med olika sociala bakgrunder. Deltagarna i kollektivodlingsgruppen kommer från många olika samhällsgrupper och precis som respondenterna menade är det tacksamt att samlas kring ett gemensamt intresse. Kingsley och Townsend (2006) menar även att mat har en enande roll i offentliga sammanhang.

För att ovan diskuterade aspekter: *deltagande*, *medvetenhet om hållbar utveckling* och *social samhörighet*, ska förbättras och den sociala hållbarheten öka i samhället är det viktigt att alla har samma möjlighet att delta (Dempsey et al., 2011). Växjö har som mål att stadens parker och grönområden ska besökas av så många som möjligt och att stadsodling ska vara till för alla. Visionerna överensstämmer med Vavik och Keitschs (2010) socialt hållbara idéer om att alla invånare ska ha möjlighet att delta i offentliga aktiviteter i ett rättvist och inkluderande

samhälle. Vavik och Keitsch (2010) menar att kommunens attityd och kunskap är grundläggande för att skapa känslan av ett tillgängligt samhälle och deras faktiska arbete för lika tillgång till stadsodling är viktigt. För att utveckla stadsodling ur ett rättviseperspektiv borde Rawls differentieringsprincip, som syftar till att gynna de som har det sämst ställt i samhället, följas (Collste, 2004). Engagemang kan till exempel fångas upp och uppmuntras i stadsdelar med sämre socioekonomiska förutsättningar, exempelvis Araby som Odlarbackens ordförande nämnde. Att initiera nya plats-baserade odlingar är enligt Firth et al. (2011) bra för integration och samhällelig samhörighet då odlingsformen möjliggör att människor från olika samhällsgrupper i närområdet lär känna varandra.

Kommunen kan på detta sätt föregå med gott exempel. Idag står det bara en halv, outvecklad mening om att stadsodling kan bidra till integration i Grönstrukturprogrammet där de sociala fördelarna med stadsodling beskrivs. Kommunens svaga intresse för integration relaterat till stadsodling speglas kollektivodlarnas verksamhet. Kollektivodlarna ansträngde sig inte för att arbeta med integration och deras värningsarbete var inte riktat till någon speciell målgrupp.

6.5.1 Är stadodling i Växjö tillgänglig?

Det finns många olika odlingsaktiviteter i Växjö vilket är bra eftersom det vid intervjuerna framgick att kollektivodling och samarbete inte passar alla. Fler stadsodlingar med olika syften behövs för att fler intresserade ska inkluderas i stadsodling odling. För skapa stadsodlingar med olika syften är själva utformandet och idén med stadsodling viktigt (Vavik & Keitsch, 2010). Exempelvis kan plats-baserade odlingar även ses som viktiga att skapa för dem som ser tillgängligheten som ett hinder.

Ekobacken är enligt Bendt et al. (2012) tillgänglig då den ligger så centralt och att förbipasserande ser den kan leda till inströmning av människor. Odlingen är dessvärre inte anpassad för människor som inte kan ta sig fram själva. Diket och skräpet kan ses som fysiska barriärer för invånarna att odla. För att fler ska bli intresserade av odlingen men även för att ingen samhällsgrupp ska uteslutas borde platsen städas och en transportbro över diket mellan allén och odlingen byggas, så att exempelvis rullstolar, rullatorer och barnvagnar kan ta sig dit.

6.5.2 Information och inkludering

Det är svårt hitta information om odling och kollektivodling i Växjö på kommunens hemsida. Efter att ha klickat runt ett tag hittar de målmedvetna hemsidesbesökarna information om stadsodling i Växjö. Inte heller visste de icke-aktiva om kommunens arbete med odling.

Bättre och mer lättillgänglig information behövs för att kommuninvånare ska inspireras till att antingen vara med och delta på befintliga odlingar eller komma med initiativ till nya (Vavik & Keitsch, 2010).

Kollektivodlarna arbetar mycket med att sprida information om sin verksamhet. De är medvetna om att informationsbrist är ett problem och har börjat arbeta aktivt med detta. Informationen är effektivt kommunicerad, via Facebook, mässor, hemsida och affischer. Det utgör enligt Vavik och Keitsch (2010) en bra grund för att fler ska uppmärksamma odlingen. Till exempel hade en av odlarna uppmärksammat kollektivodlingen på ett föredrag om trädgårdar. Informationen som finns uppsatt på plats är tydlig och lätt att förstå, men allén mellan odlingen och promenadstråket fungerar som en fysisk barriär då förbipasserande inte uppmärksammar informationen. Informationsbladen måste spridas till fler ställen där invånarna skulle uppmärksamma dem. För att ännu fler människor ska kunna ta del av informationen hade den även kunnat översättas till andra språk.

Informationsspridning genom att personligen värva människor har visat sig vara effektiv. Entusiastiska deltagare har lyckats fånga upp nya deltagare. Att sprida information muntligen kan även användas av de halvtidsanställda odlarna på Ekobacken. De kan prata med förbipasserande och berätta om stadsodling. För att kommunens höga krav på att odlingen ska inspirera och sprida kunskap ska uppfyllas borde de använda sig av sina resurser och ställa krav på Mackens halvtidsanställda odlare, att fungera som kommunens kanal utåt i stadsodlingsrelaterade frågor. De kan informera om stadsodling i Växjö samt tillhandahålla med kontaktuppgifter. De skulle även kunna se vilket intresse och behov det finns för utveckling och initiering av nya projekt.

6.5.3 Tolerans för fel, ansträngning och kostnad

Vavik och Keitsch (2010) menar att det måste finnas en tolerans för att deltagarna gör fel. Att tanken om brist på tolerans är ett samhällsproblem som motverkar inkludering ses tydligt i exemplet med respondenten som valde att inte delta i kollektivodling då hon inte hade tillräckligt mycket kunskap om odling. Toleransen verkar emellertid vara hög i föreningen Odlarbacken då kollektivodlarna ofta testar deltagarnas egna idéer. Toleransen i gruppen märks även då kollektivodlarna hjälper nya medlemmar igång, dock vill de så småningom att de blir självständiga. För att motverka kunskapsbrist som hinder är det viktigt att information om handledd uppstartsperiod sprids samt att nya medlemmar känner sig bekväma innan kravet på självständighet blir allt för stort.

Vavik och Keitschs (2010) socialt hållbara princip om att aktiviteten inte ska kräva så mycket ansträngning uppfylls till viss del i kollektivodlingen. Odling är en krävande aktivitet men odlarna är med på sina egna villkor och hjälper till så mycket de orkar. Föreningen önskar att deltagarna ska vara med minst en gång i veckan förbättrar strukturen och underlättar samarbetet. Å andra sidan gör kravet aktiviteten mindre inkluderande och stämmer inte överens med flexibiliteten som Bendt et al. (2012) beskriver kollektivodling med. God kommunikation mellan deltagarna hade underlättat planeringen och samtidigt möjliggjort deltagande efter sin egen förmåga.

Vavik och Keitschs (2010) sista princip handlar om att aktiviteten ska ha en låg kostnad för individen. Det står på hemsidan att det kostar 200 kronor om året att vara medlem i kollektivodlarna. Även om ordföranden påpekade att det är en rimlig kostnad för att föreningens omkostnader ska kunna täckas och även att undantag från avgiften skulle kunna göras kan kostnad ses som ett hinder. För kommunens del hade det varit en liten kostnad att bistå med för att öka invånarnas incitament till att odla. Enligt Cuthill (2010) har investeringar på gemensamhetsaktiviteter i Storbritannien sparat tio gånger så mycket för samhället, i exempelvis hälso-kostnader och minskad brottslighet.

KAPITEL 7: SAMMANFATTANDE SLUTSATSER OCH VIDARE FORSKNING

Studien har undersökt vilka hinder det finns för intresserade invånare att delta i stadsodling och hur en lokal aktör, Växjö kommun, kan arbeta för att fler kan inkluderas samt vilka socialt hållbara fördelar och nackdelar ökat deltagande har. Nedan redovisas de viktigaste slutsatserna som dragits utifrån resultat och analys följt av en diskussion om framtida forskning inom ämnet.

7.1 Sammanfattande slutsatser

Ett hinder som studien uppmärksammat, för intresserade invånare att delta i stadsodling, har varit att stadsodling främst kan verka vara för odlings- och miljöengagerade. Studien har visat på att kommunens attityd och motiv till hållbarhetsarbete och stadsodling har speglat av sig i samhället. Första slutsatsen är att Växjö kommun kan göra stadsodling mer inkluderande genom att lyfta stadsodling som en strategi i andra sammanhang än deras miljöarbete samtidigt som stadsodlingsarbetet tydligare behöver motiveras som socialt hållbart.

Studiens resultat har även visat på att kunskapsbrist, om exempelvis vad det innebär att delta i kollektivodling, kan identifieras som ett hinder för att delta. Tydligare och mer tillgänglig information måste spridas för att förebygga problemet.

För att uppnå sin vision om att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer en hälsosam och god miljö bör stadsodling vara en etablerad strategi i kommunens stadsutveckling. Studiens resultat visar att stadsodling som en långsiktig strategi med arbete för att både bevara och initiera stadsodlingar krävs för att gröna aktiviteter ska bli en vana för invånarna. Stadsodling som en vana hos människor gör att medvetenhet om hållbar utveckling sprids i samhället vilket resulterar i förändrat, mer hållbart, agerande från människor.

Nästa slutsats är att olika slags typer av stadsodlingar behövs för att inkludera alla som är intresserade av att delta. Gruppen odlingsintresserade är heterogen och skiljer sig stort i bland annat kunskap och intresse. Grundtanken och syftet med nya projekt är betydande och kommunens kunskap och attityd är därför viktigt för att stadsodling ska komma alla intresserade till del. Kommunens strategi med att uppmuntra initiativ och den därpå långa arbetsprocessen lockar bara de som har stort intresse av att odla. Nya odlingar tenderar därför att bli intresse-baserade vilket inte tillför samhället lika stor social nytta som plats-baserad odling. Växjö kommun borde därför initiera plats-baserade odlingsprojekt och arbeta med att försöka fånga upp och uppmuntra de med något svagare odlingsintresse där hinder som till exempel flexibilitet, kunskap och tillgänglighet är större.

En annan slutsats handlar om att stadsodling är ett bra verktyg för integration. Studien visar på att det är lätt att umgås och lära känna nya människor kring ett gemensamt intresse. För att staden ska bli socialt hållbar är det viktigt att rättviseaspekten lyfts tydligare. Inte nog med att alla som vill ska ha tillgång till och inkluderas i stadsodling, arbetet med stadsodling borde även ta speciell hänsyn till de som har det sämre ställt. Stöd borde riktas, både kunskapsmässigt men också ekonomiskt, och engagemang lyftas, i exempelvis segregerade områden och i områden med sämre socioekonomisk standard.

Avslutningsvis konkluderas att, ytterligare satsning på stadsodling och att fler inkluderas är eftersträvansvärt ur ett socialt hållbart perspektiv. Denna studie visar att stadsodling får deltagarna att känna till exempel gemenskap och glädje i en allt mer individualiserande urbanisering. Det gör samhället tryggare och studier har visat på att satsningar på ökat deltagande i stadsodling slutligen spar samhället pengar. Resultatet har dock visat på att ökat deltagande i stadsodling och initiering av nya projekt kräver organisering för att ske på ett socialt hållbart sätt. Bra organisation för att undvika problem med kommunikation, planering och struktur behövs för skapa en bra sammanhållning och undvika konflikter. På Ekobacken har kollektivodlingen utvecklats i och med att problem har uppmärksammas. Erfarenheterna är viktiga att ta tillvara på i nya projekt och kan ligga till grund för att stadsodling i framtiden utvecklas strukturerat.

7.2 Vidare forskning

Denna studie har på ett teoretiskt sätt diskuterat hur Växjö kommuns arbete med stadsodling kan förbättras i utifrån den sociala hållbarhetsaspekten. Vidare forskning kan därför syfta till att lyfta varje förbättringsaspekt på ett mer ingående och konkret sätt. Exempelvis var en av slutsatserna att fler stadsodlingar med olika syften behövs för att fler intresserade ska kunna inkluderas i aktiviteten. För att skapa ett helhetsperspektiv om hur kommuner kan utveckla stadsodling socialt hållbart kan vidare forskning med fördel syfta till att undersöka andra stadsodlingsformer, än intresse-baserad kollektivodling, ur ett socialt hållbart perspektiv.

En annan intressant infallsvinkel till vidare forskning kan vara att bredda bilden av stadsodlings påverkans effekt. Vidare forskning kan syfta till att undersöka hur stadsodling är socialt hållbart sett från ett mer omfattande samhällsperspektiv, det hade till exempel varit intressant att studera hur stadsodling indirekt kan påverka människor, till exempel de som vistas eller bor i området.

REFERENSER

- Andersson, E., Barthel, S., Borgström, S., Colding, J., Elmqvist, T., Folke, C. & Gren, Å. (2014) Reconnecting Cities to the Biosphere: Stewardship of Green Infrastructure and Urban Ecosystem Services. *AMBIO* 43(4) s. 445-453, DOI:10.1007/s13280-014-0506-y
- Arbuthnott, K. (2009). Education for sustainable development beyond attitude change. *International Journal of Sustainability in Higher Education* 10(2) s. 152-163 Doi: 10.1108/14676370910945954
- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35, 216-224. DOI:10.1080/01944366908977225
- Bendt, P., Barthel, S. & Colding, J. (2012) Civic greening and environmental learning in public-access community gardens in Berlin. *Landscape and Urban Planning* 109. S. 18–30
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2:a uppl.). Stockholm: Liber AB.
- Campbell, P.J., MacKinnon, A., & Stevens, C.R. (2010). *An Introduction to Global Studies*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Collste, Göran. (2004). *Globalisering och global rättvisa*. Lund: Studentlitteratur.
- Cooke, B. (Ed.) & Kothari, U. (Ed.). (2001). *Participation: the New Tyranny?* New York: Zed Books Ltd.
- Cuthill, M. (2010) Strengthening the ‘Social’ in Sustainable Development: Developing a Conceptual Framework for Social Sustainability in a Rapid Urban Growth Region in Australia *Sustainable Development* 18. s. 362–373
- Dempsey, N.; Bramley, G.; Power, S.; Brown, C. (2011). The social dimension of sustainable development: Defining urban social sustainability. *Sustainable Development*. 19(5) s. 289-300.
- Elliot, J. A. (2013). *An Introduction to Sustainable Development*. Abingdon: Routledge.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wägnerud, L. (2012). *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik AB.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). (2007) *Profitability and sustainability of urban and peri-urban agriculture*. Rom: FAO
- Firth, C., Maye, D. & Pearson, D. (2011). Developing "community" in community gardens. *Local Environment*, 16(6) s. 555-568. DOI:10.1080/13549839.2011.586025
- Gilje, N. & Grimen, H. (2007). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.
- Kingsley, J. & Townsend, M. (2006) ‘Dig In’ to Social Capital: Community Gardens as Mechanisms for Growing Urban Social Connectedness, *Urban Policy and Research*, 24(4) s. 525-537, DOI: 10.1080/08111140601035200
- KRAV. (2015) *Fakta om KRAV-certifierad växtodling*. Hämtad den 2015-05-15 från <http://www.krav.se/fakta-om-krav-certifierad-vaxtodling>
- Mason, D & Knowd, I. (2010) The emergence of urban agriculture: Sydney, Australia, *International Journal of Agricultural Sustainability*, 8(1-2), s.62-71

- McCracken, G. (1988). *The Long Interview*. London: SAGE Publications Ltd.
- Mougeot, L. J. A., (2005) *Agropolice, The Social, Political and Environmental Dimensions of Urban Agriculture*. London: Earthscan
- Murphy, K. (2012) The social pillar of sustainable development: a literature review and framework for policy analysis. *Sustainability: Science, Practice, & Policy* 8(1) s. 15-29.
- Odlarbacken. (u.å) *Bli medlem*. Hämtad den 2015-04-20 från <https://odlarbacken.wordpress.com/bli-medlem/>
- Pearson, L. J., Pearson, L. & Pearson, C. J. (2010) Sustainable urban agriculture: stocktake and opportunities. *International Journal of Agricultural Sustainability*, 8(1-2), s. 7-19. doi:10.3763/ijas.2009.0468
- Statistiska Centralbyrån (SCB), (u.å.) *Socioekonomisk indelning*. Hämtad den 2015-05-06 från <http://www.scb.se/sei/#>
- Sofisam (u.å.) *Definition*. Hämtad den 2015-05-03 från <http://sofisam.se/vad-ar-socialaforetag/definition.html>
- UN-habitat. (2013). *Urban Planning for City Leaders*. [Elektronisk resurs.] Hämtad 2015-04-06, från <http://www.unhabitat.org/pmss/listItemDetails.aspx?publicationID=3385>
- Vavik, T., Keitsch, M. M., (2010) Exploring Relationships Between Universal Design and Social Sustainable Development: Some Methodological Aspects to the Debate on the Sciences of Sustainability. *Sust. Dev*, 18 s. 295–305 DOI: 10.1002/sd
- Växjö kommun (2013) *Grönstrukturprogram för Växjö stad 2013*. Växjö: Växjö kommun.
- Växjö kommun (2014a) *Statistik*. Hämtad 2015-04-21 från <http://www.vaxjo.se/-/Invanare/kommun--politik/Kvalitet-statistik-och-jamforelser/Statistik/>
- Växjö kommun (2014b) *Miljöprogram för Växjö kommun*. Växjö: Växjö kommun
- Växjö kommun (2014c) *Summering av utvärdering Ekobacken*. Växjö: Växjö kommun
- Växjö kommun (2015a) *Europas grönaste stad*. Hämtad 2015-04-02 från <http://www.vaxjo.se/-/Invanare/kommun--politik/Om-Vaxjo-/Europas-gronaste-stad/>
- Växjö kommun (2015b) *Odlinglotter*. Hämtad 2014-04-20 från <http://www.vaxjo.se/-/Invanare/Uppleva--Gora/Parker-och-odling/Odlingslotter/>
- Växjö kommun (2015c) *BUDGET för Växjö kommun med verksamhetsplan för 2016 – 2017*. Växjö: Växjö kommun
- Young, I., M. (2007) *Globala utmaningar - Krig, självbestämmande och global rättvisa*. Hägersten: Tankekraft förlag.

BILAGA 1. INTERVJUGUIDE

Odlare

Inledande

Vad heter du? Vad jobbar du med? Hur länge har du odlat här? Bor du i närheten? Hur tar du dig hit?

Stadsodling socialt hållbart

Hur kom det sig att du började odla?

Vad tycker du är det bästa med att odla?

Vad tycker du är det bästa med att odla gemensamt, på Ekobacken?

Vad hade du för förväntningar på gemensamhetsodling innan du började odla här?

- Hur har de överensstämt?
- På vilka sätt har de inte överensstämt?

Har du knutit kontakter genom att odla här?

- Vilken roll har dessa kontakter spelat i ditt vardagsliv?

Vilka är det som odlar här?

Vad har du lärt dig genom att odla här?

- Har dina vanor blivit mer hållbara?

Växjö kommuns arbete, hur stadsodlingen fungerar.

På vilket sätt märker du av kommunens arbete med stadsodling och Ekobacken?

Vad tycker du om kommunens hållbarhetsarbete generellt?

Vilken erfarenhet av kontakt har du till kommunen?

- Hur anser du att det fungerar?

Har du haft kontakt med kommunen angående stadsodling?

- Om ja, om vad?
- Om nej, har du försökt?

Har din relation stärks i och med att du börjat odla här?

- På vilket sätt?

Stadsodling som exkluderande.

Vad upplever du för problem med stadsodling idag?

Tror du att alla känner sig välkomna att delta?

- Varför?
- Varför inte?

Vad anser du att det finns för hinder för intresserade att inte delta?

Avslutningsvis, hur tycker du att stadsodling borde utvecklas så att fler kan delta?

Icke odlare

Inledande

Vad heter du? Vad jobbar du med? Vad gör du här? Bor du i närheten? Hur tar du dig hit?

Stadsodling socialt hållbart

Är du intresserad av att stadsodla?

- Varför?
- Varför inte?

Vad tror du är det bästa med att stadsodla?

Hade du kunnat tänka dig att stadsodla här?

- Varför?
- Varför inte?

Relation till kommunen

Vad vet du om Växjö kommuns hållbarhetsarbete?

Vilken kontakt har du haft med kommunen?

- Om ja, om vad?
- Om nej, har du försökt?

Har du deltagit i andra aktiviteter de har ordnat?

- Om ja - Vad tyckte du om det?
- Om nej - Varför inte?

Har du haft kontakt med kommunen angående stadsodling?

- Om ja, om vad?
- Om nej, har du försökt?

Vilken information har du fått om stadsodling i Växjö?

Exkludering

Varför stadsodlar du inte?

Känner du dig välkommen att stadsodla här?

- Varför?
- Varför inte?

Avslutningsvis, hur tycker du att stadsodling borde utvecklas så att fler kan delta?

Intervju med markingenjör Svensson, Växjö kommun

Hur arbetar Växjö kommun med stadsodling?

Vad har du för uppgifter kring stadsodling?

Vad anser du om Växjö kommuns arbete med stadsodling?

Är det ett stort intresse kring stadsodling i Växjö?

Vilka är det som stadsodlar?

Vilken kontakt har du med stadsodlarna?

Hur anser du att er kontakt fungerar?

Hur arbetar Växjö kommun för att sprida information om stadsodling?

Vilka anser du är de största fördelarna med stadsodling?

Anser du att stadsodling är exkluderande?

- På vilket sätt?

Hur anser du att arbetet kan förbättras för att fler ska inkluderas?